

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra bezpečnostních studií

Bakalářská práce

2019

Jan Feryna

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra bezpečnostních studií

Ruská „hybridní válka“: 1979-2014

Bakalářská práce

Autor práce: Jan Feryna

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: Mgr. Vojtěch Bahenský

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 8.5. 2019

Jan Feryna

Bibliografický záznam

FERYNA, Jan. *Ruská „hybridní válka“: 1979-2014*. Praha, 2019. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra bezpečnostních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr.Vojtěch Bahenský.

Rozsah práce: 74 518 znaků včetně mezer (od úvodu po závěr)

Abstrakt

Tato bakalářská práce si vytkla za cíl odpovědět na otázku, zda je ruské „hybridní vedení války“ nové, či nikoliv. V úvodu práce je naznačena struktura práce, jsou představeny případy, které budou v práci studovány a stručně nastíněn důvod výběru tohoto tématu bakalářské práce. Západní pohled je představen jako ilustrace debaty o „hybridním vedení války“ a společně s ruským pohledem tvoří koncept. Následuje modelový případ Krymu a východní Ukrajiny. Koncept je poté operacionalizován a použit na případy Afghánistánu a Gruzie. V obou případech je každý atribut diskutován na konkrétních sovětských/ruských akcích. Kapitola výsledků shrnuje pomocí přehledné tabulky zjištění z předchozích případových kapitol. Závěr obsahuje jasnou odpověď na výše zmíněnou výzkumnou otázku.

Abstract

This bachelor thesis deals with research question of whether so called Russian hybrid warfare is new or not. In the introduction chapter, a structure of this thesis is presented. After the introduction, Western and Russian views on hybrid warfare are discussed and used as a concept. The author assumes that hybrid warfare was used by Russia in Crimea and eastern Ukraine and therefore is this case considered as proven. Above mentioned Russian view on hybrid warfare is operationalized and then applied. There are two main cases which will be examined – Soviet invasion in Afghanistan in 1979 and Russian war with Georgia in 2008. Results chapter comprises of final table which sums up results of the research. In the conclusion chapter, there is a clear answer to the above-mentioned research question.

Klíčová slova

Hybridní válka, Rusko, Gruzie, Afghánistán, Ukrajina

Keywords

Hybrid Warfare, Russia, Georgia, Afghanistan, Ukraine

Title/název práce

Russian "Hybrid Warfare": 1979-2014

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval své rodině za neutuchající podporu při studiu na Univerzitě Karlově. Psaní a obhajoba této bakalářské práce by nebyla možná ani bez podpory a pomoci mých přátel, jmenovitě desátníka Borise Hýska, kolegů Otto Dóky, Aleše Michala a dalších kolegů z ročníku. V neposlední řadě patří můj velký dík vedoucímu práce Mgr. Vojtěchovi Bahenskému za jeho nadstandartní pomoc, připomínky a vedení. Děkuji také Mgr. Bc. Jakubu Tesařovi, Ph.D., bez jehož impulsu by tato práce nevznikla.

Institut politologických studií Teze bakalářské práce	
Příjmení, jméno: Feryna, Jan	
Studijní obor Politologie a mezinárodní vztahy	Typ práce Bakalářská práce
Akademický rok podání 2017/2018	Termín dokončení LS 2019
Název práce Ruská „hybridní válka“: 1979-2014	
Vedoucí práce Mgr. Vojtěch Bahenský	Semestr zadání letní
<p>Zdůvodnění výběru práce</p> <p>Tématem této práce je ruské vedení hybridní války, o kterém se začalo mluvit začátkem roku 2014 po ruské anexi Krymu a operacích na východní Ukrajině. Po těchto událostech se rozpoutala diskuze o tom, zda tento fenomén "hybridního vedení války" je nový nebo nikoliv. Mnoho západních autorů považuje tento styl vedení války v ruském vojenské praxi za nový a pro jeho definici používají článek generála Gerasimova, jež měl právě "nový ruský způsob vedení války" definovat. Předpoklad novosti tohoto konceptu se projevuje také v praxi – po celé Evropě začala po událostech ze začátku roku 2014 vznikat centra zabývající se hybridními hrozbami (typicky české Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám, NATO Centre of Excellence v lotyšské Rize nebo Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats v Helsinkách). Naproti těmto autorům stojí jiní odborníci, kteří tento pohled zpochybňují a poukazují na fakt, že se prvky "hybridního vedení války" objevují ve strategiích mnoha armád a v mnoha konfliktech byly tyto prvky využity.</p>	
<p>Předpokládaný cíl</p> <p>Hlavním cílem této práce je odpovědět na otázku, zda způsob vedení operací (často nazývaný "hybridní válka") na východní Ukrajině a Krymu je nový nebo byl součástí ruské (sovětské) strategie v předchozích konfliktech. V případě, že daný způsob vedení operací použit byl, bude sekundárním cílem práce popis odlišností v použití strategií a operačních postupů a otázka jejich příčin (např. technologický pokrok). Vedlejší přínosem práce bude zpracování a představení děl ruských vojenských teoretiků, kteří se zabývají "hybridním vedením války" (resp. válkami nové generace).</p>	
<p>Metodologie práce</p> <p>Jedná se o práci deskriptivní. Práce se skládá ze tří případových studií. První případová studie (ruských operací na Krymu a na východě Ukrajiny) bude spolu s teoretickou literaturou ruské i západní provenience použita k vytvoření konceptu. Ten následně bude operacionalizován a u zbylých dvou případů bude zkoumáno, zda odpovídají zkonstruovanému konceptu. Těmito případy budou dvě další srovnatelné operace z moderní ruské (sovětské) historie: sovětská intervence v Afghánistánu (1979) a rusko-gruzínská válka (2008).</p>	
<p>Základní charakteristika tématu</p> <p>Názory na "hybridní vedení války" se liší. Dají se rozdělit do tří základních větví "klasický západní pohled", který reprezentuje zejména Frank G. Hoffman, jenž říká, že "hybridní vedení války" je "kombinací konvenčních a nekonvenčních prostředků boje, které jsou používány státními i nestátními aktéry, doplněné o kriminální aktivity." (Hoffman 2007: 14) Toto vše se odehrává v jednom bojovém prostoru (Hoffman 2007). Další větví jsou autoři, kteří zpochybňují obecně přijímané západní pojetí hybridní války a říkají, že způsob vedení operací a použitá taktika není nová, ale již mnohokrát úspěšně použitá. Mezi tyto autory patří Mark Galeotti (autor termínu "Gerasimovova</p>	

doktrína" - za jehož používání se později omluvil), Bettina Renz, Michael Kofman a Samuel Charap, který naráží na paradox ohledně "hybridního vedení války" mezi Ruskem a západními státy (Charap 2015).

Poslední, a pro tuto práci nejvýznamnější autoři jsou S.G. Čekinov a S.A. Bogdanov popisující "hybridní vedení války" jako kombinaci politických, ekonomických a v neposlední řadě vojenských prostředků (včetně zbraní hromadného ničení). Dále tito autoři také nepodceňují vliv informačních operací a propagandy. (Čekinov – Bogdanov 2009). Významný je také generál Gerasimov a jeho dva články. V prvním se zabývá predikcí toho, jak budou vypadat války v budoucnu (a také vyzývá ruskou odbornou veřejnost k debatě o válkách nové generace), ve druhém naopak propojením moderních technologií a "hybridní války".

Předpokládaná struktura práce

1. Úvod
2. Koncept ruské hybridní války
 - 2.1. Západní pohledy na hybridní vedení války
 - 2.2. Východní pohledy na hybridní vedení války
 - 2.3. Východní Ukrajina a Krym
 - 2.4. Syntéza
 - 2.5. Operacionalizace
3. Případové studie
 - 3.1. Afghánistán
 - 3.2. Gruzie
4. Výsledky
5. Závěr

Základní literatura

BARTLES, Charles K. Getting Gerasimov Right. *Military Review* [online]. 2016, 96(1), 30-38 [cit. 2018-03-01]. ISSN 00264148.

BOGDANOV, S.A. a S.G. CHEKINOV, 2012. The Initial Periods of War and its Influence on the Preparation of the Country for Future Wars. *Military Thought*. 2012(11), 14-27.

CHARAP, Samuel, 2016. Ghost of Hybrid War. *Survival*. 57(6), 51-58. DOI: 10.1080/00396338.2015.1116147.

EISLER, D.F., 2015. Blitzkrieg reconsidered? Assessing the importance of morale and unit cohesion in the 2008 Russia–Georgia war. *Defence Studies* [online]. 15(3), 254–272 [cit. 2018-04-28]. DOI: 10.1080/14702436.2015.1102482. ISSN 17439698.

FAWN, Rick a Robert NALBANDOV, 2012. The difficulties of knowing the start of war in the information age: Russia, Georgia and the War over South Ossetia, August 2008. *European Security* [online]. 21(1), 57-89 [cit. 2018-04-28]. DOI: 10.1080/09662839.2012.656601. ISSN 09662839.

GALEOTTI, Mark, 2016. Hybrid, ambiguous, and non-linear? How new is Russia's 'new way of war'? *Small Wars and Insurgencies* [online]. 27(2), 282-301 [cit. 2018-04-28]. DOI: 10.1080/09592318.2015.1129170. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09592318.2015.1129170>

HOFFMAN, Frank G., 2007. *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*.

Arlington: Potomac Institute for Policy Studies.

KOFMAN, Michael, Russian hybrid warfare and other dark arts. War on the rocks [online]. 11 March 2016 [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <https://warontherocks.com/2016/03/russian-hybrid-warfare-and-other-dark-arts/>

MCDERMOTT, Roger N., 2016. Does Russia Have a Gerasimov Doctrine? The US Army College Quarterly Parameters [online]. 46(1), 97-106 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://ssi.armywarcollege.edu/pubs/parameters/issues/Spring_2016/12_McDermott.pdf

RENZ, Bettina, 2016. Russia and 'hybrid warfare'. Contemporary Politics [online]. 22(3), 283-300 [cit. 2018-04-28]. DOI: 10.1080/13569775.2016.1201316. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13569775.2016.1201316?journalCode=cppo20>

Obsah

Úvod	3
1 Koncept ruské hybridní války	4
1.1 Západní pohled na hybridní vedení války.....	5
1.1.1 Klasičtí autoři (Nemeth, Hoffman)	5
1.1.2 Dokumenty EU a NATO	6
1.1.3 Autoři odkazující ke článku V. Gerasimova a k západním konceptům při analýze událostí na Krymu	7
1.1.4 „Skeptičtí“ západní autoři	9
1.2 Ruský pohled na „hybridní vedení války“	10
2 Krym a východní Ukrajina.....	15
2.1 Krym	16
2.1.1 Nekonvenční metody	16
2.1.2 Nestátní aktéři.....	16
2.1.3 Informační a psychologické operace	17
2.1.4 Politické a právní prostředky.....	17
2.1.5 Operace speciálních sil a zpravodajských služeb	17
2.2 Východní Ukrajina	18
2.2.1 Nekonvenční metody	18
2.2.2 Nestátní aktéři.....	18
2.2.3 Informační a psychologické operace	19
2.2.4 Politické a právní prostředky.....	19
2.2.5 Operace zpravodajských služeb a speciálních sil	19
3 Definice a operacionalizace.....	20
4 Rusko-gruzínská válka v roce 2008.....	23
4.1 Konvenční metody	24
4.2 Nekonvenční metody	24
4.3 Operace nestátních aktérů.....	25
4.4 Ekonomické prostředky.....	25
4.5 Informační a psychologické operace.....	26
4.6 Politické a právní prostředky.....	26
4.7 Působení v kybernetickém prostoru	27
4.8 Operace speciálních sil a zpravodajských služeb	28
4.9 Moderní zbraňové systémy.....	29

5	Sovětská invaze do Afghánistánu v roce 1979	29
5.1	Konvenční metody	29
5.2	Nekonvenční metody	29
5.3	Nestátní aktéři.....	30
5.4	Ekonomické prostředky.....	30
5.5	Informační a psychologické operace.....	31
5.6	Právně-politické prostředky	32
5.7	Působení v kybernetickém prostoru	33
5.8	Operace zpravodajských služeb a speciálních sil	33
5.9	Moderní zbraňové systémy.....	34
6	Výsledky.....	35
7	Závěr.....	35
	Summary	36
	Použitá literatura.....	37

Úvod

Po ruské anexi Krymského poloostrova a začátku války na východní Ukrajině v roce 2014 se začalo hovořit o fenoménu ruského „hybridní vedení války“ nejen proti Ukrajině, ale také proti členským zemím NATO a EU. Tyto události zažehly po celé Evropě rozsáhlou debatu o tom, jak se proti této „nové“ hrozbě bránit. Jak v České republice, tak v zahraničí a na úrovni NATO a EU vznikla celá řada vládních i nevládních organizací, které se zabývají „ruským hybridním vedením války“. Z českých lze zmínit Centrum proti hybridním hrozbám a terorismu a nevládní neziskovou organizaci Evropské hodnoty. Po celé Evropě vznikly Centra excelence specializovaná právě na boj proti ruskému „hybridnímu vedení války“. Nejvýznamnějšími v této oblasti jsou NATO Stratcom Centre of Excellence a NATO Cooperative Cyber Defense Centre of Excellence.

„Novost hybridního vedení války“ byla v evropské „pokrymské“ debatě často diskutována. Zazníval názor, že Rusové jsou autory konceptu „hybridního vedení války“. Tato „válka“ jim má pomoci znovu ovládnout „svou sféru vlivu“, jelikož podle projevu Vladimira Putina (často používaného k vysvětlení „ruského hybridního vedení války“) byl rozpad Sovětského svazu „největší tragédií 20. století“.

Hlavní výzkumná otázka této bakalářské práce tedy zní: „Je koncept „hybridního vedení války“ v ruském podání novým, nebo ho již Sovětský svaz/Ruská federace použily dříve?“. Tato otázka je důležitá, jelikož pokud se potvrdí negativní odpověď – „hybridní vedení války“ není v ruském podání nově použitým konceptem, můžeme využít poznatky ze všech tří konfliktů, lépe porozumět ruským nevojenským operacím proti evropským zemím a efektivně se jim bránit.

Tato bakalářská práce je empirická a deskriptivní. Za účelem zodpovězení výzkumné otázky jsou v úvodních kapitolách diskutovány definice západního a ruského pohledu na „hybridní vedení války“. Poté jsou představeny případy Krymu a východní Ukrajiny. Na základě diskuze existujících definic a modelových případů Krymu a východní Ukrajiny je vybrána nejvhodnější definice hybridního vedení války, která je následně operacionalizována. Operacionalizovaná definice je následně využita k zodpovězení otázky, zda se v případě sovětské invaze do Afghánistánu v roce 1979 a rusko-gruzínské války v roce 2008 jednalo o „hybridní vedení války“. Případ Afghánistánu byl zvolen, jelikož se jednalo o první případ, kdy byly použité prostředky z větší části shodné s těmi, které poté Rusko použilo proti Ukrajině. Gruzie z byla vybrána ze dvou důvodů. Zaprvé, v Gruzii došlo k první velké intervenci mimo území Ruska od rozpadu Sovětského svazu.

Zadruhé, válka v Gruzii nastartovala rozsáhlou ruskou vojenskou reformu, jejíž výsledky jsou viditelné právě na případu východní Ukrajiny a Krymu.

Struktura práce je následující. V první kapitole jsou konceptualizovány nejprve západní, a poté ruský pohled na „hybridní vedení války“. V těchto podkapitolách jsou představeny teorie vybraných odborníků z řad akademiků i vojáků. V druhé kapitole bude koncept s pomocí upravené definice brigádního generála Karla Řehky operacionalizován tak, aby ho bylo následně možné použít pro aplikaci na výše zmíněné případy a zodpovězení výzkumné otázky bakalářské práce. Před závěrečnou kapitolou je vložena přehledná tabulka případů a atributů, ve které bude jasně řečeno, jestli byl konkrétní atribut v konkrétním případě přítomen, či nikoliv. V samotném závěru práce je poté jasně (na základě diskusí výše zmíněných případů) stanoveno, zda je koncept „ruského vedení hybridní války“ nový, či nikoliv.

1 Koncept ruské hybridní války

Po anexi Krymu a začátku ozbrojených bojů na východě Ukrajiny se začalo mluvit o tzv. „Ruské hybridní válce“. Tuto taktiku měly použít ruské ozbrojené síly při obsazování Krymu a následně proruští separatisté při bojích proti ukrajinské armádě. Debata o „hybridním vedení války“ se na Západě vedla již dávno před výše zmíněnými událostmi, ale právě tyto události znamenaly v debatě o „hybridním vedení války“ zlom. Po anexi Krymu se objevila u západních analytiků snaha používat k pojmenování ruských operací na Krymu právě pojem „hybridní vedení války“ (Řehka, 2017, str. 183).

Tento pohled vznikl unáhlenou interpretací článků generála Gerasimova z února 2013, ve kterém Gerasimov píše, že roste význam nevojenských prostředků jako hlavních prostředků boje. K tomu často západní analytici zmínili práci podplukovníka F. Hoffmana, který termín „hybridní vedení války“ prosadil. Nutno podotknout, že ruští autoři používají termín „hybridní vedení války“ pro akce a operace, které připravuje a provádí Západ (viz články dvojice Vorobjov-Kysel'jov nebo výše zmíněného generála Gerasimova), ale pro akce, které provádí ruské ozbrojené síly používají termíny jako „asymetrické akce“, „netradiční formy boje“ nebo „nelineární válka“ (viz článek dvojice Čekinov – Bogdanov o asymetrických akcích, jež mají zajistit bezpečnost Ruska).

Definování toho, jaké akce vlastně Rusko provedlo na Krymu a provádí na východě Ukrajiny, je velmi důležité, jelikož pomůže odpovědět na v úvodu bakalářské práce

zmíněnou výzkumnou otázku. Následující kapitolu o západním pohledu na „hybridní vedení války“ lze popsat jako ilustraci západní debaty o „hybridním vedení války“.

1.1 Západní pohled na hybridní vedení války

Pro účely této práce byl západní pohled na „hybridní vedení války“ rozdělen do čtyř skupin, jež mají určité shodné znaky.

- Klasičtí autoři (Nemeth, Hoffman)
- Dokumenty EU a NATO
- Autoři považující dění na Krymu a východě Ukrajiny za „ruskou hybridní válku“, a k jejímu definování využívají západních konceptů nebo článku V. Gerasimova
- Autoři vyvracející koncept „ruské hybridní války“ jako nově použité strategie (Renz, Galeotti, Kofman, Charap)

1.1.1 Klasičtí autoři (Nemeth, Hoffman)

První skupinou autorů jsou „klasičtí autoři“, kteří s pojmem „hybridní vedení války“ operovali v souvislosti s popisem konfliktů v Čečensku (Nemeth) a mezi Izraelem a Hizballáhem v Libanonu (Hoffman) a nabízí první ucelený pohled na „hybridní vedení války“.

Prvním západním autorem, který použil pojem „hybridní válka“ byl W.J. Nemeth ve své práci „Future war and Chechnya: a case for hybrid warfare“. Popisuje „hybridní vedení války“ jako taktiku, kterou používali Čečenci proti ruským ozbrojeným silám. Nemeth chápe „hybridní vedení války“ jako taktiku celkově „hybridní společnosti“ (Nemeth, 2002). Tato společnost používá veškeré dostupné taktické postupy, jako jsou stírání rozdílů mezi civilisty a bojovníky, únosy, útoky na zdroje potravin a vody. Významné je také použití moderních technologií ať už k velení, anebo k provádění psychologických operací a šíření propagandy (2002, str. 74). Co se týče taktiky a organizace, definuje Nemeth „hybridní vedení války“ jako operace malých skupin (běžně 12-15 mužů) plně vybavených a vyzbrojených k vedení partyzánského boje (2002, str. 53). Nejčastěji využívanou taktikou bylo přepadení ze zálohy. Čečenci také hojně využívali psychologických a informačních operací, když se např. převlékli za ruské vojáky nebo příslušníky Červeného kříže a mohli tak snáze infiltrovat ruské pozice (2002, str. 57). Mezi další psychologické prostředky patřilo vyhrožování použitím zbraní hromadného ničení (ZNH) – to mělo způsobit paniku napříč ruským obyvatelstvem (2002, str. 57).

Dalším významným autorem v oblasti „hybridního vedení války“ je podplukovník americké námořní pěchoty Frank G. Hoffman. Ten se zabývá „hybridním vedením války“ jako taktikou, kterou používalo hnutí Hizballáh při svém boji proti Izraeli. Hoffman charakterizuje „hybridní vedení války“ jako „*kombinací konvenčních a nekonvenčních prostředků boje, které jsou používány státními i nestátními aktéry, doplněné o kriminální aktivity. To vše se odehrává v jednom bitevním prostoru.*“ (Hoffman. 2007, str. 28) V budoucnu podle Hoffmana dojde k tomu, že aktéři získají přístup k vysoce moderním technologiím, jako jsou např. systémy velení a řízení, přenosné střely země-vzduch, antisatelitní zbraně a kybernetické operace (2007, str. 28).

Hoffman si jako typický příklad vybírá Hizballáh. Ten dokázal dovedně využít taktickou vyspělost a znalost terénu, stejně jako moderní zbraně-použití protilodní střely C802 (2007, str. 37). Hizballáhu se také podařilo monitorovat izraelské komunikační kanály (2007, str. 38) a dokonce vypustit ozbrojené bezpilotní prostředky íránské výroby (2007, str. 36).

1.1.2 Dokumenty EU a NATO

Dokumenty EU a NATO jsou důležité, jelikož ve vrcholných orgánech těchto organizací došlo k jasnému definování „hybridního vedení války“, jež umožnilo definici a poté rozvoj protiopatření na celoevropské úrovni.

„Bi-SC Input for a New NATO Capstone Concept for the Military Contribution to Countering Hybrid Threat“ z roku 2010 definuje „hybridní hrozby“ jako akce, při nichž je protivník schopen používat současně konvenční a nekonvenční prostředky (podle situace) pro dosažení svých cílů (2010, str. 2). Dále „*mohou hybridní hrozby obsahovat nesmrtící i smrtící kombinaci konvenčních zbraní, chemických, biologických, radiologických a jaderných materiálů, terorismu, špionáže, kybernetických útoků a kriminality, jež je doplněna informačními operacemi a legálními obchodními organizacemi*“ (2010, str. 3).

Dokument Evropské komise „Joint Framework on countering hybrid threats“ se částečně shoduje s dokumentem NATO z roku 2010. Evropská komise považuje za „hybridní vedení války“ podvrtné aktivity, konvenční a nekonvenční metody, které státní nebo nestátní aktér užívá k dosažení svých cílů. Jedná se o vedení války, kdy válka není

formálně vyhlášená. K „hybridnímu vedení války“ dále patří masivní dezinformační kampaň s využitím sociálních médií. (Evropská komise, 2016, str. 2)

Multinational Capability Development Project (MCDC) s názvem „Countering Hybrid Warfare project: Understanding Hybrid Warfare“ definuje „hybridní vedení války“ jako „*kombinované užití vojenských, politických, ekonomických, civilních a informačních prostředků.*“ (Cullen, 2017, str. 10). Dále pak podle tohoto policy paperu aktér cílí své aktivity na slabé stránky společnosti a kombinuje výše zmíněné prostředky novým způsobem. „Hybridní vedení války“ má také výhodu v tom, že není často vidět a zjeví se ve chvíli, kdy útočící aktér dosáhl významných úspěchů (2017, str. 10).

1.1.3 Autoři odkazující ke článku V. Gerasimova a k západním konceptům při analýze událostí na Krymu

Aapo Cederberg a Pasi Eronen píšou o „Gerasimovově doktríně“, kterou Rusko použilo na Ukrajině. Dle této dvojice se jedná o doktrínu „hybridního vedení války“, která se vyznačuje operacemi používajícími kombinaci vojenských a nevojenských prostředků k dosažení politických cílů a nejasnou hranici mezi mírem a válkou (Cederberg, 2015, str. 3). Hybridní operace mohou dle autorů obsahovat politické a ekonomické nástroje, informační operace, použití vojenské síly, kybernetické útoky nebo operace speciálních sil (2015, str. 4). Klíčovými cíli hybridních operací je odhalit a udeřit na slabiny cílové společnosti. (2015, str. 4).

András Rác se stejně jako dvojice Cederberg-Eronen věnuje Gerasimovově článku, o kterém tvrdí, že významně rozvinul koncept války nové generace (Rác, 2015, str.36). Autor se také odvolává na nizozemského důstojníka van Kappena, jež jako první použil v dubnu 2014 termín „hybridní vedení války“ pro ruské akce (2015, str. 41). Na rozdíl od výše zmíněné dvojice ale vnímá rozdíl oproti analýzám „hybridního vedení války“ před anexí Krymu a po ní. „Ruská hybridní válka“ na Krymu byla odlišná hlavně tím, že tuto válku vedl stát (2015, str. 43). Rusko také při vedení „hybridní války“ aplikovalo spíše nevojenské prostředky, jež měly za úkol snížit potřebu použití vojenských prostředků (2015, str. 43).

Tyto a jiné nevojenské prostředky, zejména pak informační a kybernetické operace zmiňuje také Maria Snegovaya, podle níž se „ruská hybridní válka“ velmi spoléhá právě na informační operace (Snegovaya,2015, str. 10). Dle autorky k tomu používá tzv. reflexivní metodu, jež spočívá v ovládnutí protivníka, které lze poté snadno přesvědčit k nevědomému

špatnému rozhodnutí zásahem do jeho vnímání (2015, str. 10).

Debata o „hybridním vedení války“ se vede také v českém a slovenském akademickém prostředí. Mezi známé české autory patří kolektiv autorů, Bechná, Kříž, Števkov a jejich část publikace „Hybridní válka jako nový fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy“, kde autoři používají rozvedenou definici „hybridního vedení války“ od F.Hoffmana (Bechná, 2016, str. 10-11). Podle názoru těchto autorů lze tuto definici použít na ruskou anexi Krymu a operace do léta 2014 (2016, str. 11).

Dalším českým autorem, který se zabývá „hybridním vedením války“ je bezpochyby brigádní generál Řehka. Ten „hybridní vedení války“ definuje jako: „*válku vedenou za souběžného, flexibilního a vysoce adaptabilního použití konvenčních a nekonvenčních metod, které se vzájemně podporují, jsou používány na všech úrovních a využívají všechny dostupné prostředky včetně nestátních aktérů, povstaleckého boje, terorismu, politických, ekonomických, informačních a právních nástrojů, ale i nasazení vyspělých zbraňových systémů a působení v kybernetickém prostoru.*“ (Řehka, 2017, str. 22-23).

Slovenská politoložka Rusnáková vychází z definice několika západních konceptů (autoři jako jsou např. Glenn, Nemeth nebo Hoffman), které poté aplikuje na případ operací na Krymu. Dle názoru autorky zahrnuje „hybridní vedení války“ akce jakou jsou informační operace, kybernetické útoky, psychologické operace, zpravodajské operace, vojenské prostředky a v neposlední řadě také terorismus a kriminální aktivity (Rusnáková, 2017, str. 347).

1.1.4 „Skeptičtí“ západní autoři

Čtvrtou skupinou jsou autoři, kteří jsou s označením „hybridní vedení války“ pro ruské akce na Krymu a východní Ukrajině a tvrzením, že tento způsob vedení války je nový, opatrnější. Často upozorňují na chybnou konceptualizaci „ruského hybridního vedení války“ na východní Ukrajině a Krymu.

Mezi tyto autory patří například Michael Kofman, který rozporuje angažmá neoznačených bojovníků jako znak „hybridního vedení války“ a tvrdí, že když na sobě příslušníci nemají nášivky, nestávají se z nich „hybridní válečníci“ (Kofman, 2016). Dále tvrdí, že konkrétně použití speciálních jednotek v součinnosti s elitní pěchotou (případ Krymu) není ničím hybridní a používají ho všechny armády (2016). Na Kofmana navazuje Bettina Renz, jež tvrdí, že ruské ozbrojené síly byly na Krymu úspěšné díky využití příznivých konkrétních podmínek, které se v jiném případě nemusí opakovat (Renz, 2016, str. 284). V tom se Renz shoduje s M. Galeottim, také zmiňuje výhodné podmínky a zároveň synergii tří prvků – kinetického, zpravodajského a informačního (Galeotti, 2015).

V dalším svém článku Galeotti rozporuje tvrzení o novosti „ruského vedení hybridní války“. Používá příklad války v Gruzii v roce 2008 (Galeotti, 2016, str. 296). Dodává, že taktika užitá při akcích v Donbasu a na Krymu je známa západním zemím a poukazuje na konflikty v Iráku, Afghánistánu a Sýrii (2016, str. 283).

Pojem „hybridní paradox“ zavedl do debaty Samuel Charap, který tvrdí, že mezi Ruskem a Západem funguje vzájemné „hybridní vedení války“. Dle Charapa tvrdí ruští stratégové, že „hybridní vedení války“ použily Spojené státy na Ukrajině v roce 2013, kdy svrhly pro ně nepřátelský režim a instalovaly režim loutkový (Charap, 2016, str. 51). Dále ruští stratégové varují před používáním „hybridního vedení války“ Spojenými státy na ruském území (2016, str. 52). Podobný princip použili západní představitelé, když deklarovali, že Rusko použilo na Krymu a východní Ukrajině „hybridní vedení války“ a že disponuje určitou doktrínou „hybridního vedení války“, kterou je schopno použít proti členským státům Severoatlantické aliance (2016, str. 52).

1.2 Ruský pohled na „hybridní vedení války“

Ruský pohled na „hybridní vedení války“ se do značné míry liší od toho západního. Rusové kladou důraz na synergické použití rozmanitých vojenských i nevojenských prostředků, zejména pak na podporu opozice v cílové zemi, informační převahu nad protivníkem (zvláště pak ovládnutí masmédií) nebo na použití zbraní na nových fyzikálních principech a přesných zbraní. U drtivé většiny ruských autorů zmíněných v této kapitole se objevují Spojené státy jako proponent „hybridního vedení války“.

Pravděpodobně prvním ruským autorem, který rozebírá myšlenky války budoucnosti je Jevgenij Messner. Ten již v meziválečném období vytvořil teorii, podle níž se dá válka vyhrát propagandou. Důležitým pojmem je pro Messnera „nacionalizace“ války, což znamená, že do války se nezapojují pouze armády daného státu, ale celé národy (Friedman, 2017, str. 57-58). Podle Messnera se příští války nebudou vést pouze na zemi, ve vzduchu a na moři. K těmto dimenzím přibude i dimenze psychologická (2017, str. 60). Hlavní cestou, jak dosáhnout vítězství ve válce, už nebude obsazování teritoria, ale dobytí duší a myslí nepřátelského národa. Používá k tomu nástroje jako jsou propaganda a agitace. Messner propagandu rozděluje na:

- Propagandu slovem – vše, co je napsáno, odvysíláno a řečeno
- Propaganda činem – nejenom vojenské operace, ale všechny politické, ekonomické a sociální akce

Dál tuto propagandu autor dělí na:

- Defenzivní – ta má posílit domácí odhodlání
- Ofenzivní – ta má oslabit nepřítele

(2017, str. 61-62).

Messner identifikuje vzpoury a povstalectví jako nové metody boje. V tzv. subversivní válce je nejdůležitější právě ta výše zmíněná psychologická dimenze. V těchto válkách ztratily pravidelné síly monopol, spíše jsou používány nepravidelné jednotky (2017, str. 67). Subversivní válka ale nepodporuje politické nepokoje. Používá je přímo nebo nepřímo pro prosazení svých politických cílů. Díky své psychologické dimenzi je také nepředvídatelná – je těžké odhadnout, jak bude vedena (2017, str. 70).

Autoři Gorbunov a Bogdanov se věnují charakteru ozbrojených bojů 21. století. Podle nich budou konflikty probíhat ve všech sférách (na zemi, na moři, ve vzduchu, ve vesmíru a v informačním prostoru) a budou mít následující tendence:

- Použití zbraní na bázi umělé inteligence, nanotechnologií, robotických komplexů a zbraní založených na nových fyzikálních principech
- Vzroste role vojsk operujících ve vzdušně-kosmické sféře
- Vzroste role informačních operací a informačních technologií obecně
- Změna časových parametrů ozbrojených konfliktů
- Přejde od vertikální sítě velení a řízení ke globální automatizované síti velení a řízení vojsk
- Vzroste role speciálních operací

(Bogdanov, 2009, str. 5-6)

Kromě klasických válek se budou objevovat netradiční formy boje, ve kterých nebude mít použití síly hlavní roli případně nebude jejich součástí vůbec. K oslabování protivníka bude využito komplexní vnitřní oslabování za použití informačních, psychologických, morálních nebo také klimatických prostředků. Objeví se tajná podpora opozice a skryté podněcování národnostních a etnických rozbrojů (2009, str. 7). Nejdůležitější fází budoucí války bude dle autorů fáze počáteční, během níž proběhne boj o informační a vzdušnou nadvládu a boj proti přesným zbraním protivníka. Během počáteční fáze války bude také nutné zničit vojensko-politická řídicí centra a centra vojensko-průmyslového komplexu. V této fázi budou použity zejména námořní a letecké síly, zatímco pozemní síly budou nasazeny v konečné fázi tak, aby zajistily konsolidaci vojenských úspěchů a dosažení těch politických (2009, str. 13).

V dalším článku se dvojice Bogdanov-Čekinov zabývá počáteční fází válek budoucnosti. Podle nich bude tato fáze ve válkách budoucnosti rozhodující. Znovu zmiňují nové technologie a jejich rostoucí vliv, díky kterému nebude počáteční fáze války tak dlouhá, jako bývala (Bogdanov, 2012, str. 18). Stejně jako v ostatních článcích ruských autorů se objevuje příklad akce USA a jejich spojenců v posledních letech, na kterých demonstrovali důležitost informačních technologií, prostředků radioelektronického boje, automatizovaných systémů velení a řízení, jež dokáží ovlivnit průběh počáteční fáze války (2012, str. 19). Důležitou součástí vojenských akcí v počáteční fázi války budou

informační operace, mohutné palebné údery a výše zmíněné prostředky radioelektronického boje. Ty mají za úkol demoralizovat ozbrojené síly protivníka a znemožnit jeho vojensko-politickému vedení adekvátně reagovat (2012, str.25). Dále se autoři věnují ruské reakci na problémy v mezinárodních vztazích. Rusko dle nich bude reagovat různými prostředky, jako jsou např. prohlášení o možném použití jaderných zbraní, přesné údery na území protivníka, informační operace a uvedení protivníka v omyl ohledně připravenosti Ruské federace k válce nebo informační kampaň (zaměřená na ruský národ) týkající se záměrů a cílů protivníka (2012, str. 25). Autoři také neopomíjejí vliv masmédií, jež dokáží demoralizovat protivníka a ovládat jeho občany, ale zároveň zajistit to, aby protivník nedokázal analogicky ovlivňovat občany daného státu. Úkolem masmédií je také zajistit dosažení politických cílů ještě v mírově době tak, aby nebylo potřeba použití vojenské síly (2012, str. 27)

Asi neznámějším proponentem ruského konceptu „hybridního vedení války“ je v očích západních politiků, vojenských expertů a dalších odborníků náčelník Generálního štábu Ozbrojených sil Ruské federace armádní generál V. Gerasimov, který na začátku roku 2013 publikoval článek, ve kterém shrnul svůj názor na průběh současných a budoucích (nejen ozbrojených) konfliktů. Na tento fakt upozorňuje Roger McDermott, který vyvrací mýtus o jakési Gerasimovově doktríně. McDermott tvrdí, že Gerasimov jen identifikuje hrozby a navrhuje, jak jim čelit (McDermott, 2016, str. 99). V tomto s McDermottem souhlasí Charles Bartles, další kritik ustáleného pohledu na Gerasimovův článek. Ten tvrdí, že Gerasimov definuje operační prostředí a obecnou charakteristiku budoucích konfliktů (2016, str. 31). Dále Gerasimov tvrdí, že v 21. století se stírají hranice mezi válkou a mírem a díky pokročilým technologiím a nevojenským prostředkům lze vnitřně rozložit kterýkoliv stát. Při vedení války se používá široké spektrum politických, ekonomických, informačních, humanitárních a dalších nevojenských prostředků, přičemž jako příklad používá události „Arabského jara“ (Gerasimov, 2013, str. 2). Tohoto argumentu využívá znovu R. McDermott, jež upozorňuje na fakt, že Gerasimov využívá těchto události k otevření odborné debaty a implementaci poučení z těchto událostí do ruské obranné politiky a výstavby ozbrojených sil (McDermott, 2016, str. 101). Současně také k dosažení bojových cílů se používají akce na velkou vzdálenost a bezkontaktní boj. (Gerasimov, 2013, str. 2). Jako příklad moderního konfliktu uvádí Libyi, kde byla vytvořena bezletová zóna, námořní blokáda a byli nasazeni soukromí kontraktoři, kteří měli pomoci ozbrojené opozici (2013, str. 2). Gerasimov se také věnuje (stejně jako

dvojice Bogdanov-Čekinov) otázce informačního prostoru, který je podle něj důležitou součástí konfliktu. Uvádí příklad severní Afriky s využitím nových technologií a informačních sítí k ovlivnění populace. Zároveň dodává, že je potřeba zdokonalit práci s informačním prostorem (nejen) ke své vlastní obraně (2013, str. 3). Gerasimov obecně v článku vyzývá ruskou odbornou veřejnost k debatě o připravenosti Ruské federace na konflikty budoucnosti. Vyzývá Akademii vojenských věd k užší spolupráci s Ministerstvem obrany Ruské federace (2013, str. 3).

Dvojice S.G. Čekinov a S.A. Bogdanov dále píše o „válkách nové generace“. Z hlediska obecné charakteristiky se shodují s V. Gerasimovem a říkají, že při dosahování politických a strategických cílů hrají významnou roli nevojenské prostředky. V některých případech je jejich role významnější než role klasických zbraní a vojenských prostředků (Bogdanov, 2013, str. 12.). Zdůrazňují, stejně jako dvojice Bogdanov-Gorbunov a Gerasimov, roli informačního prostoru. Podle autorů nebude možné zvítězit, pokud si stát nezajistí informační převahu nad protivníkem (2013, str. 13). Začátek 21. století se nese v duchu nové doby válčení – tzv. hi-tech války (2013, str. 14). V konfliktech budoucnosti budou hrát velkou roli intenzivní útoky na průmyslová centra a sídla politické a vojenské moci všemi dostupnými prostředky. Do útoku budou zapojeny vojenské vesmírné zbraňové systémy, elektronické bojové systémy, elektromagnetické, infrazvukové a psychotronické prostředky (v tomto se znovu shodují s ostatními autory co se týče obecné charakteristiky budoucích válek). Větší roli bude hrát také použití chemických a biologických zbraní, stejně jako prostředky k vyvolání zemětřesení, tajfunů nebo silných dešťů k dostatečnému poškození ekonomiky a k zhoršení sociopsychologické atmosféry v cílové společnosti (2013, str. 14). Hlavním rysem války budoucnosti budou podle těchto autorů informační a psychologické operace a asymetrické akce jako je použití politických, ekonomických, technologických a ekologických prostředků (2013, str. 16). V tomto navazují na V.Gerasimova a jeho kombinované použití vojenských a nevojenských prostředků (2013, str. 16). Autoři zmiňují americké centrum na Floridě, které zaměstnává 50 lidí, z nichž každý má na starosti až 10 dalších zaměstnanců, jež provádí informační operace v cílových oblastech (2013, str. 17). Důležitým prostorem bude kybernetický a informační prostor. Komunikační kanály budou terčem kybernetických útoků (2013, str. 18). Nejdůležitější fází války nové generace bude počáteční fáze (částečný odkaz na článek z roku 2012), během níž budou použity informační operace, elektronický boj, zbraně na nových

fyzikálních principech, přesné zbraně, pomocí nichž budou zasazeny údery do hloubky protivníkovy území, kde budou zničeny vojensko-průmyslové komplexy, vládní a vojenská kontrolní centra a centra řízení ozbrojených sil tak, aby bylo protivníkovi znemožněno nasazení ozbrojených sil k odvrácení agrese (2013, str. 21).

Hybridními operacemi (které jsou dle autorů hlavním prostředkem vedení budoucích válek) se zabývá dvojice Vorobjov-Kyseljov. Hybridní operaci definují jako operaci, kdy je odtrženo území jiného státu a jsou synchronizovaně použity politicko-diplomatické, informačně-psychologické, finančně-ekonomické a v neposlední řadě také vojenské prostředky¹. Ty ovšem přichází na řadu ve chvíli, kdy jsou již ostatní možnosti vyčerpány. Zpravidla jsou nasazovány speciální jednotky a ozbrojené polovojenské oddíly (Vorobjov, 2015, str. 41). Stejně jako u ostatních ruských autorů se v tomto článku objevuje zmínka o USA jako o proponentovi tohoto druhu operací. Zmínku můžeme dle autorů najít v dokumentu Joint Vision 2020. Z hlediska Západu se jedná o operace proti Západu „nepřátelským“ režimům – Afghánistán, Libye, Egypt. Konkrétně v Libyi dle autorů USA vytvořily ozbrojenou opozici, kterou následně tajné služby USA, Francie a Velké Británie koordinovaly (2015, str. 42). Autoři zmiňují roli speciálních sil, konkrétně „zelených baretů“, jež působí kromě klasické role bojovníků také jako instruktoři, předkladatelé apod. (2015, str. 44). Fáze hybridní operace jsou dvě: První – vytvoření opozičních sil a výcvik polovojenských jednotek k samostatnému plnění celého spektra úkolů, včetně voj. operací. Druhá – obsazení orgánů daného státu, může být mírové nebo s pomocí vycvičených jednotek opozice. Autoři také tvrdí, že hybridní operace proti Rusku budou prováděny pomocí zahraničních nevládních neziskových organizací (2015, str. 45). Tyto organizace mohou naplánovat hybridní operaci vně Ruska. V případě, že se členy organizace stanou občané sporného území, je pravděpodobné, že dojde k diskreditaci silových struktur a ostatních orgánů. Informační prostředky se budou používat pod rouškou obrany demokracie. Důležitou součástí hybridních operací jsou také soukromí kontraktoři, které autoři považují za aktéry vojensko-politických vztahů. Jako příklad je uvedena tzv. Protiteroristická operace na jihovýchodní Ukrajině v roce 2014 – zde bylo nasazeno 36 dobrovolnických praporů, z nichž některé byly financovány soukromými osobami (2015, str. 46). Soukromí kontraktoři jsou jedinou silou, která je schopná provést hybridní operaci, aniž by byly nasazeny klasické ozbrojené síly a kterou západ využívá k přetváření světa

¹ Znovu se vrací ke Gerasimovovi.

k obrazu svému. V neposlední řadě autoři uvádí, že nedílnou součástí hybridní operace může být migrace (čísla se pohybují okolo 11 milionů migrantů v Rusku). Autoři apelují na státní orgány, aby předcházely přítomnosti nechtěných osob na ruském území a aby nedošlo k vytvoření zpravodajsko-diverzních sítí, které umožní vznik teroristických organizací (2015, str. 47).

Pro pochopení kontextu je důležitý také druhý článek armádního generála Gerasimova na téma moderních konfliktů, který vyšel v březnu 2016 a zaobírá se konfliktem v Sýrii. V tomto článku se Gerasimov zabývá souvislostí „hybridního vedení války“ a nových technologií. Hned v úvodu zmiňuje americkou strategii Prompt Global Strike, podle níž jsou schopny americké ozbrojené síly zasáhnout kterékoliv místo na světě během několika hodin (Gerasimov, 2016, str. 4). Dále uvádí, že v dnešních konfliktech se používají tzv. hybridní metody. Ty charakterizuje jako používání politických, ekonomických, informačních a dalších nevojenských opatření². Jejich hlavním úkolem je pomocí těchto opatření dosáhnout politického cíle s minimálním použitím ozbrojených sil. Hlavním důvodem, proč není potřeba ozbrojených sil je podle Gerasimova fakt, že kombinací výše uvedených metod, podporou opozice zvenčí, informačně – psychologickým tlakem a sabotážními akcemi lze podrýt vojenský a ekonomický potenciál protivníka (2016, str. 4). Prvním příkladem, který Gerasimov dává, jsou tzv. barevné revoluce, vedoucí k nenásilné změně režimu v zemi a jsou organizovány zvenčí. Hlavním komunikačním prostředkem je internet. Informační zdroje se stávají nejefektivnější zbraní, pomocí nichž lze otrávit státem během několika dní³. Informační kampaň je většinou doplněna o skrytou podporu extremistických a teroristických skupin (2016, str. 4). Znovu, stejně jako v prvním článku, upozorňuje na fakt, že Ruská federace potřebuje protiopatření právě proti těmto hybridní hrozbám.

2 Krym a východní Ukrajina

Případy Krymu a východní Ukrajiny, jak je již zmíněno v úvodu, jsou považovány za typický případ „hybridního vedení války“ a jsou proto zmíněny jako modelové. Zároveň spolu s níže uvedenou definicí generála Řehky slouží k definici „hybridního vedení války“ jako takového. V této kapitole budou rozebrány na konkrétních případech prostředky

² Zopakování teze z článku z února 2013

³ Další odkaz na jeho první článek a příklad severní Afriky a Arabského jara

ruského „hybridního vedení války“ na Krymu a východní Ukrajině. K rozdělení kapitoly na Krym a východní Ukrajinu došlo, jelikož události a prostředky využití na obou místech nelze směšovat. Jedná se například o to, že operaci na Krymu můžeme považovat za dokončenou. Na východní Ukrajině nelze hovořit o tom, že vojenské operace skončily. V počátečních fázích se separatisté mohli opřít o štědrnou ruskou podporu, nicméně po bitvě o doněcké letiště došlo k invazi pravidelných jednotek ruské armády. Případ Krymu a východní Ukrajiny byl zvolen záměrně jako případ, na němž bylo mnoha studiemi potvrzeno, že Rusko použilo celou škálu vojenských a nevojenských prostředků. Co se týče ekonomických prostředků, bude tato podkapitola uvedena pouze v jedné části, jelikož Krymský poloostrov byl před rokem 2014 součástí Ukrajiny a není nutné ekonomické prostředky rozlišovat podle „místa“ užití.

2.1 Krym

V této kapitole budou představeny prostředky, které použilo Rusko při operaci k obsazení Krymského poloostrova. Rusko při této operaci použilo širokou paletu prostředků. Za specifické pro operaci na Krymu lze považovat kombinaci informačních operací a ekonomického nátlaku, operace speciálních sil a operace zpravodajských složek. Každému z těchto témat je věnována zvláštní podkapitola níže.

2.1.1 Nekonvenční metody

Na Krymu proběhly pokusy o korumpování a získání místních politiků a důstojníků. Ukrajinská zpravodajská služba SBU si byla vědoma tohoto rizika, přesto nedokázala zabránit přeběhnutí velitele ukrajinského námořnictva (Kofman, 2017, str. 26).

Na obsazování poloostrova, odzbrojení ukrajinských jednotek a kontrole oblasti se podílely neoznačené, ale přesto speciální síly s podporou příslušníků tzv. lokální domobrany (Ven Bruusgaard, 2014, str. 83).

2.1.2 Nestátní aktéři

Na Krymu byl „nasazen“ notoricky známý motorkářský gang Nočních vlků. Příslušníci této skupiny přijely na krymský poloostrov (podle svých vlastních slov) zajistit svobodné a férové referendum a také pomoci obyvatelům Krymu v boji proti fašistům v Kyjevě (ARIS, 2016. str. 44).

Další nestátní složkou, která byla použita na Krymu byli polovojenské kozácké jednotky.

Ty byly využity k blokování jednotek na Krymu a k obraně Sevastopolu (2016, str. 44).

2.1.3 Informační a psychologické operace

Co se týče informačních a psychologických operací, byly aktivity ruských ozbrojených sil učebnicovým příkladem úspěšné informační operace. Během protestů v Kyjevě zintenzivnilo Rusko snahu o dezinformační kampaň vůči ruskému obyvatelstvu. Objevily se zprávy o nebezpečí, která plynou z ukrajinského členství v EU nebo snaha o marginalizaci nezávislých médií (Kofman, 2017, str. 12). Po pádu vlády prezidenta Janukovyče vystupňovala ruská média svoji agresivitu. Protestující a nová ukrajinská vláda byla nazývána fašistickou juntou. Ruská média sledovala tři hlavní cíle:

- Diskreditovat novou ukrajinskou vládu
- Ukázat podporu ruského obyvatelstva v otázce navrácení Krymu Rusku
- Ukázat, že Rusové na Krymu jsou v nebezpečí

(2017, str. 13)

Během počínající krize Krymu došlo k úspěšnému odepření přístupu obyvatel Krymu k ukrajinským médiím, což mělo za následek to, že jediným informačním zdrojem byla ruská státní média (2017, str. 29). Ke zklidnění situace nepřispělo ani zrušení ruštiny jako oficiálního jazyka (ARIS, 2016, str. 56). Tento krok byl poté využit v rámci informačních a psychologických operací.

2.1.4 Politické a právní prostředky

Na začátku března 2014 posvětil ruský parlament žádost prezidenta Putina o použití ozbrojených sil na Ukrajině. V té době také došlo k instalaci nových představitelů Krymské rady, kteří se odmítli podřídit novému establishmentu v Kyjevě. Krymská rada oznámila, že bude požadovat větší autonomii. Na to navázal prezident Putin, který před mezinárodním společenstvím podpořil větší federalismus Ukrajiny (ARIS, 2016, str. 56).

2.1.5 Operace speciálních sil a zpravodajských služeb

Operace nově vytvořeného (vytvořeno 2009, plně bojeschopné 2013) Velitelství sil speciálních operací (KSSO)⁴ a speciálních jednotek zpravodajských služeb byly pro úspěšnou anexi poloostrova klíčové. Šlo zejména o odvedení pozornosti a vyvolání chaosu.

⁴ Ekvivalent amerického SOCOMu – Special Operations Command

Mezi tyto operace patřilo obsazení místního parlamentu a dalších klíčových ukrajinských objektů, jako bylo např. velitelství ukrajinských jednotek na Krymu (Bukkvoll, 2016, str. 17). Jednotky KSSO byly doplněny o oddíly Specnaz-GU a jednotky námořní pěchoty, jež byly dislokovány na poloostrově (2016, str. 17).

Podle některých zpráv začaly ruské zpravodajské služby FSB⁵ a GU⁶ být na Ukrajině velice aktivní po nástupu prezidenta Janukovyče do úřadu v roce 2010. Vojenské rozvědce se v té době povedlo odvést pozornost ukrajinské zpravodajské služby směrem k americkým aktivitám na Ukrajině (Bukkvoll, 2016, str. 16).

2.2 Východní Ukrajina

Ve válce na východní Ukrajině byly použité trochu odlišné prostředky než ve výše zmíněném případě Krymu. I zde však bylo použito široké spektrum prostředků. Pro operace na východě Ukrajiny je specifické nepoužívání ekonomického nátlaku, ale naopak zesílení informačních a psychologických operací, použití prostředků elektronického boje a operace speciálních sil a zpravodajských služeb. Stejně jako v případě Krymu je každému druhu prostředků věnována samostatná podkapitola.

2.2.1 Nekonvenční metody

Rusko také na východě Ukrajiny, stejně jako na Krymu, hojně využívalo podplacených lokálních ozbrojenců a představitelů separatistů. Proslulý je například prapor Vostok nebo polovojenská jednotka Ruská ortodoxní armáda (pod velením Igora Strelkova – bývalého plukovníka FSB). Tato jednotka později přiznala, že v jejím vedení stojí Rusové (ARIS, 2016, str. 43-44).

2.2.2 Nestátní aktéři

V březnu 2014 došlo na východní Ukrajině k protestům, které byly podporovány z Ruska. Objeví se samozvaní vůdci východoukrajinských oblastí a měst – Luhansku, Doněcku, Slavjansku a Charkova (Kofman, 2017, str. 36). Dne 7. dubna vyhlásil Igor Strelkov Doněckou lidovou republiku, Luhanská se přidala o týden později (2017, str.40). Další polovojenskou skupinou, která se angažuje na východě Ukrajiny jsou Kozáci. Ti se podle dostupných zdrojů zúčastnili bojů v Luhanské a Doněcké oblasti (ARIS, 2016, str. 44).

⁵ Ruská civilní kontrarozvědka

⁶ Ruská vojenská rozvědka

2.2.3 Informační a psychologické operace

Na východní Ukrajině začalo Rusko podporovat proruské separatisty prostřednictvím politických stran a státem vlastněných médií, jež vedly propagandistickou kampaň vůči Ukrajině a jejím ozbrojeným silám (Sazonov, 2017, str. 59). Z hlediska médií se jednalo o státem ovládanou skupinu RT, dále Pervyj Kanal, Rossija 24 nebo Rossija 2 (2017, str. 59). Spolu s rozšiřováním ruské propagandy došlo k zamezení působení ukrajinských mediálních kanálů a také k vytvoření ministerstva propagandy (2017, str. 60).

Dalším hojně využívaným nástrojem byly útoky na mobilní sítě, jež byly v oblasti východní Ukrajiny pod přímým vlivem ruských podnikatelů. Ukrajinským vojákům v oblasti byly rozesílány textové zprávy mající za úkol demoralizovat příjemce (2017, str. 63). Tyto zprávy například obsahovaly : „*Tvůj velitel praporu ustoupil. Postarej se o sebe*“, „*Jste obklíčeni. Vzdejte se. Tohle je vaše poslední šance.*“ nebo „*Ukrajinský voják, co tady děláš? Tvá rodina tě potřebuje živého.*“ (Brantly, 2017, str. 36).

Propagandu a různé falešné zprávy měly za úkol rozšiřovat k tomuto účelu speciálně vytvořené skupiny, jež byly koordinovány zkušenými spolupracovníky FSB a GU. Tyto skupiny byly doplněny o novináře, jež okamžitě informovali o dění v Doněcku. Jednalo se zejména o zkreslené zprávy o vraždách Rusů, mučení civilistů atd. (2017, str. 65).

2.2.4 Politické a právní prostředky

Na konci března 2014 došlo k jednání o deeskalaci situace na východě Ukrajiny mezi Ruskem, Ukrajinou, Spojenými státy a Evropskou unií (ARIS, 2016, str. 58-59). Samozvané republiky na východě Ukrajiny v květnu vyhlásily referendum o připojení k Rusku, stejně jako bylo vyhlášeno na Krymu. V době vrcholící krize v srpnu 2014 Rusko stále popíralo nasazení ozbrojených sil na východní Ukrajině (ARIS, 2016, str. 60-61).

2.2.5 Operace zpravodajských služeb a speciálních sil

Stejně jako na Krymu (a jak je i zmíněno výše v této kapitole) byly na východní Ukrajině nasazeny síly FSB, GU a údajně také SVR⁷ (Bukkvoll, 2015, str. 18). Jednotky speciálních sil GU byly na Ukrajině přítomny již od poloviny března 2014. Podle dalších zpráv bylo na východní Ukrajině použito až šest různých praporů ruské vojenské rozvědky (Smith, 2018, str. 10).

Další polovojenskou skupinou, která se angažuje na východě Ukrajiny jsou Kozáci. Ti se

⁷ Ruská civilní rozvědka

podle dostupných zdrojů zúčastnili bojů v Luhanské a Doněcké oblasti (ARIS, 2016, str. 44).

3 Definice a operacionalizace

Pro definici a operacionalizaci „hybridního vedení války“ byla vybrána definice brigádního generála Řehky, která vychází z dokumentů NATO a EU a výše zmíněných případů. Řehkovu definici je potřeba upravit (viz níže) pomocí ruského pohledu na „hybridní vedení války“. upravená definice bude poté aplikována na případy rusko-gruzínské války v roce 2008 a sovětské invaze do Afghánistánu v roce 1979. Operacionalizace je důležitým krokem, po němž bude možné přesně určit konkrétní aspekty „hybridního vedení války“ v obou výše zmíněných konfliktech.

Brigádní generál Řehka definuje „hybridní vedení války“ jako: „*válku vedenou za souběžného, flexibilního použití a vysoce adaptabilního použití konvenčních a nekonvenčních metod, které se vzájemně podporují, jsou používány na všech úrovních a využívají všechny dostupné prostředky včetně nestátních aktérů, povstaleckého boje, terorismu, politických, ekonomických, informačních a právních nástrojů, ale i nasazení vyspělých zbraňových systémů a působení v kybernetickém prostoru.*“ (Řehka, 2017, str. 22-23). Zároveň podle brigádního generála Řehky nemusí být použití těchto prostředků deklarované, může probíhat dlouhodobě, a proto není možné určit, kdy taková válka začíná a kdy končí (Řehka, 2017, str. 23).

Tato definice nicméně skýtá vůči případům prezentovaným v této práci některé problémy. Mezi ně patří například slovní spojení „všechny dostupné prostředky“. V tomto případě se nabízí otázka, zda byly použity taktické jaderné zbraně. Další problém skrývá spojení „na všech úrovních“ – Opravdu byly všechny dostupné prostředky použity na všech úrovních? „Působení v kybernetickém prostoru“ je naopak omezeno technologickou vyspělostí – čili nemůžeme hledat kybernetické operace v případě sovětské invaze do Afghánistánu. Kvůli těmto problémům byla definice „hybridního vedení války“ upravena takto: „hybridní válka“ je konflikt, který je veden za souběžného použití konvenčních a nekonvenčních metod, které se vzájemně podporují a využívají prostředky včetně nestátních aktérů, politických, ekonomických, informačních a právních nástrojů, ale i nasazení moderních zbraňových systémů a působení v kybernetickém prostoru a operací zpravodajských služeb a speciálních sil.“

V této bakalářské práci bude sledováno pouze ruské „vedení hybridní války“ a co se týče použití některých metod nebo prostředků před samotným vypuknutím konfliktu, bude sledováno období deseti let před vypuknutím konfliktu.

Z této definice bude níže extrahováno osm atributů, které budou operacionalizovány. Jsou jimi:

- Konvenční metody, jež jsou uplatňovány souběžně s nekonvenčními metodami
- Nestátní aktéři
- Ekonomické prostředky
- Informační a psychologické prostředky
- Politicko-právní nástroje
- Působení v kybernetickém prostoru
- Operace zpravodajských služeb a speciálních sil
- Moderní zbraňové systémy

Konvenční metody boje nebo obecně konvenční boj můžeme definovat jako „*ozbrojený konflikt mezi státy a/nebo národy, ve kterých se objevují kombatanti⁸ organizovaní do vojenských jednotek, které mají často standartní uniformy zbraně a vybavení. Zahrnuje významné bojové operace, při kterých otevřeně získávají kontrolu nad teritoriem, obyvatelstvem a zdroji.*“ (Piddock, 2009, str. 2). Typickým příkladem použití konvenčních metod jsou bojové operace během druhé světové války.

Naproti tomu **nekonvenční metody** definujeme jako aktivity, které umožňují vznik hnutí odporu, které má za úkol svrhnout vládu nebo okupační sílu. Používá k tomu operace ilegálních, podpůrných a guerillových skupin (SOCOM, 2016, str. 5). Tyto operace zahrnují léčky, přepady a sabotáže. Dalšími typickými znaky nekonvenčních metod (na rozdíl od konvenčních) je nemožnost odlišení výše zmíněných skupin od civilistů, jelikož se jedná o označené kombatanty. Jako typický příklad použití nekonvenčních metod lze uvést počínání Hizballáhu během druhé války v Libanonu. K nekonvenčním metodám řadíme také povstalecký boj. Povstalci si často vybírají terén, ve kterém budou útočit.

⁸ Kombatanti jsou členové ozbrojených sil stran konfliktu, kteří mají právo zapojovat se do boje. Viz také https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/icrc_002_0321.pdf, Článek 43

Když dojde na boj se silnějším protivníkem, zpravidla zmizí. Upřednostňují prostředky jako jsou improvizované výbušné systémy, miny nebo minometná palba – všechny mají nepříteli způsobit ztráty, ne ho připravit o území (Biddle, 2008, str. 9-10). Nekonvenční metodou rozumíme i nasazení nekonvenčních zbraní, jakou jsou chemické, biologické nebo radiologické zbraně.

Nestátní aktéři jsou aktéři mezinárodního systému, kteří nejsou spojeni, řízeni ani financováni vládou. Může se jednat o ekonomické skupiny, nevládní a neziskové organizace nebo polovojenské a jiné ozbrojené skupiny (ESCR-net, 2015). Můžeme sem počítat také aktéry, kteří nejsou světovou komunitou uznáni jako státy.

Mezi **politické prostředky** patří stažení diplomatů z dané země, tlak v globálních a regionálních organizacích (např. V Radě bezpečnosti OSN) nebo přijetí usnesení parlamentem (v souvislosti s daným konfliktem – v souvislosti s Ukrajinou můžeme mluvit o usnesení ruského parlamentu k použití ozbrojených sil na Krymu). K politickým prostředkům řadíme také rozdávání cestovních pasů a dosazování politiků blízkých konkrétnímu režimu. S politickými prostředky souvisí právní prostředky nebo nástroje. Mezi právní nástroje řadíme žaloby k mezinárodním soudům, vypovězení mezinárodních smluv (vystoupení z mezinárodní organizace) nebo odvolávání se na mezinárodní právo.

Ekonomickými prostředky rozumíme embarga, sankce, zmrazení účtů. Jako typický příklad v souvislosti s Ukrajinou nám může posloužit opakované úmyslné přerušení dodávek zemního plynu na Ukrajinu. Řadíme sem i skupování majetku v konkrétní zemi, pronikání do ekonomických struktur země maskované jako ekonomická pomoc nebo vstup do strategických ekonomických projektů země.

Informační a psychologické prostředky zahrnují šíření propagandy a provádění informačních operací. Ty lze definovat jako operace, které zahrnují *“defenzivní i ofenzivní opatření k manipulaci informací, informačních systémů, a rozhodovacího procesu protivníka a k obraně vlastních informací, informačních systémů, a rozhodovacího procesu. Informační operace zahrnují široké spektrum disciplín jako například psychologické operace, fyzické ničení, elektronický boj, útoky proti počítačovým sítím ochranu proti těmto útokům, vojenské klamání, opatření proti propagandě, opatření proti klamání, informační bezpečnost, operační bezpečnost a pronikání do počítačů.”* (Řehka, 2017, str. 140). Informační a psychologické prostředky může používat jak aktér, který používá „hybridní vedení války“, tak aktér, který je výše zmíněným aktérem využíván a podporován.

Působení v kybernetickém prostoru zahrnuje kybernetické útoky, které mají za cíl paralyzovat kybernetický a informační prostor daného státu. Můžeme sem zařadit DDoS útoky, malware, phishing, útoky na řídicí centra kritické infrastruktury, weby vlád, médií nebo finančních institucí. Často souvisí s výše zmíněnými informačními a psychologickými prostředky. Jako příklad nám může sloužit útok na ukrajinskou energetickou infrastrukturu v roce 2015, útok na systém českého Ministerstva zahraničních věcí Visapoint nebo působení hackerské skupiny APT28.

Operace zpravodajských služeb a speciálních sil jsou operace, na kterých se podílejí zpravodajské služby konkrétní země. V případě Sovětského svazu/Ruska byly spojeny operace zpravodajských služeb a speciálních sil, jelikož speciální síly spadají pod jednotlivé zpravodajské služby.

Pod pojmem **moderní zbraňové systémy** se skrývá celá paleta zbraňových systémů. Tuto skupinu je třeba hodnotit z pohledu doby. V průběhu sovětské invaze do Afghánistánu byly vyspělé zbraňové systémy jiné, než jsou dnes. Obecně lze tuto skupinu popsat jako zbraňové systémy, které používají na svou dobu nejmodernější dostupné technologie nebo jsou během daného konfliktu dodány na bojiště jejich modernizované verze. Z dnešního pohledu sem můžeme zařadit například bezpilotní prostředky, přesně naváděnou munici, střely s plochou dráhou letu jakožto i pozemní dálkově ovládané prostředky. Mezi další vyspělé zbraňové systémy můžeme zařadit prostředky elektronického boje jako jsou pasivní i aktivní sledovací systémy nebo rušící zařízení.

Co se týče určování, zda v níže zmíněných případech došlo k použití „hybridního vedení války“, bude nadpoloviční výskyt atributů v případech považován za použití „hybridního vedení války“. Z níže zmíněného případu Afghánistánu je jasné, že použití některých atributů nebylo z důvodů stáří případu možné zkoumat.

4 Rusko-gruzínská válka v roce 2008

Druhým případem ruského „hybridního vedení války“, který v této práci bude představen je rusko-gruzínský ozbrojený konflikt ze srpna 2008. Tato válka byla záměrně zvolena, jelikož proběhla s dostatečným časovým odstupem od sovětské invaze do Afghánistánu v roce 1979, aby mohly být zhodnoceny případné rozdíly v používaných metodách a prostředcích. Tento konflikt byl již z pohledu „hybridního vedení války“ zkoumán v mnoha studiích a článcích. Tato bakalářská práce se snaží najít podobné znaky konfliktů

v Gruzii a na Ukrajině. Zároveň jde o „zlomový“ konflikt, po kterém byla zahájena rozsáhlá reforma ruských ozbrojených sil.

4.1 Konvenční metody

Ruské ozbrojené síly absolvovaly ještě před začátkem konfliktu (v červenci 2008) strategické cvičení Kavkaz 2008, které se konalo v ruských regionech sousedících s Gruzii. Tohoto cvičení se zúčastnilo 8000 mužů. Jednotky, které po cvičení zůstaly na hranicích s Gruzii (1500 mužů, 14 tanků a 16 houfnic) měly poskytovat ochranu a krytí pro ruské mírové síly v Jižní Osetii (Eisler, 2015, str. 256). Konvenční operace ruských ozbrojených sil na teritoriu Gruzie byly prováděny pozemními, leteckými a námořními jednotkami.

Jádro pozemních sil, které operovaly v Jižní Osetii, tvořila 58.armáda, která se skládala z mechanizovaných, speciálních a vzdušně výsadkových jednotek (Cohen, 2011, str.9-10).

Ruské vzdušné síly si dokázaly už na začátku invaze vytvořit dostatečnou vzdušnou převahu nad gruzínským letectvem. Počet bojových letounů se pohyboval okolo tří stovek (Cohen, 2011, str. 11). Ruské letectvo provádělo rozsáhlé bombardovací akce v okolí Tšchinvali, což vyústilo v následný ústup gruzínských jednotek (Beehner, 2018, str. 42).

Námořní jednotky Černomořské flotily spoléhaly hlavně na své křižníky a bitevní lodě. Jak již bylo řečeno výše, z Černomořské flotily byly vyčleněny dva prapory námořní pěchoty, které se účastnily vylovení v Abcházii. Černomořská flotila se podílela na zablokování gruzínských přístavů (Cohen, 2011, str. 41-42).

Rusko v tomto konfliktu použilo klasickou taktiku z dob Sovětského svazu. Tankové kolony podporované dělostřelectvem útočily frontálně a nepokusily se o útok na křídlech nebo o zastavení a zřízení stanovišť palebné podpory (Asymmetric Warfare Group, 2009, str. 12-13).

4.2 Nekonvenční metody

Zvláštní kapitolou v nasazení ruských speciálních jednotek jsou čečenské dobrovolnické prapory Vostok a Zapad (Cohen, 2011, str. 42). Tyto jednotky byly pravděpodobně do určených oblastí vyslány na základě rozkazu čečenské prezidenta Kadyrova v předvečer válečného konfliktu. Čečenci byli podle obyvatel Abcházie zodpovědní za útoky v centru města Suchumi v průběhu července 2008. Tyto útoky měly za cíl dále eskalovat situaci (Ougaroff, 2008, str. 27). Tyto jednotky se měly poté podílet na ochraně hranic a pomoci ruským mírovým silám. V Abcházii se ale podílely na vytlačení gruzínských ozbrojených

sil a v Jižní Osetii bojovaly po boku ruských ozbrojených sil (Ouvareff, 2008, str. 28). Konkrétní nekonvenční metody užívané osetinskými jednotkami byly typické partyzánské akce jako jsou přepady a léčky. Dalším typickým znakem osetinských jednotek bylo civilní oblečení, jež těmto jednotkám pomohlo splynout s civilisty (Cohen, 2011, str. 43).

4.3 Operace nestátních aktérů

Abychom pochopili roli nestátních aktérů v tomto konfliktu, je potřeba se vrátit v čase do 90. let. Problematické regiony Abcházie a Jižní Osetie byly již v 90. letech podporovány Ruskem. Postupně začala militarizace tohoto regionu (např. v roce 2003 byly dodány těžké zbraně). Zprávy hovoří o velkých konvojích s vojenským vybavením, které byly do regionu přepravovány v předvečer provokací (Beehner, 2018, str. 35).

Vůdci separatistů jak v Abcházii, tak v Jižní Osetii byli bývalými příslušníky KGB, ruských ozbrojených sil nebo komunistické strany (Cohen, 2011, str. 4). Na přelomu července a srpna 2008 docházelo k provokaci ze strany separatistů z Jižní Osetie a vzájemné palbě mezi separatisty a gruzínskými ozbrojenými silami. Podle gruzínské strany bylo dělostřelecké bombardování města Tšchinvali 7. srpna 2008 pouze reakcí na dělostřelecké bombardování ze strany Osetinců (Beehner, 2018, str. 36). Osetinské jednotky se účastnily důležité bitvy o Tšchinvali. Ačkoliv Osetinci bránili město z výšin okolo něj (odkud také vedli minometnou palbu), nesetkaly se gruzínské jednotky na západě od města s větším odporem. Naopak na východě a jihu města musely gruzínské jednotky čelit tvrdému odporu jednotek typu komando (2018, str. 41).

Abchazské jednotky se na západě Gruzie podílely na znovudobytí Kodorské soutěsky (2018, str. 44). V této soutěsce poté obklíčily gruzínské jednotky, z nichž část svlékla uniformy a dezertovala (2018, str. 47).

Ruští hackeři nebyli příslušníky pravidelných ozbrojených sil, nicméně byli to najatí „patrioti“, kteří byli ochotni pomoci Rusku. S pomocí tohoto kroku se mohlo Rusko efektivně od těchto skupin distancovat. Největší koncentrace probíhala na webech www.StopGeorgia.ru nebo www.xaker.ru. Tyto weby provozovaly skupiny ruského organizovaného zločinu, zejména Russian Business Network (White, 2018, str. 6-7).

4.4 Ekonomické prostředky

Po několika politických rozmlůvkách mezi oběma zeměmi došlo z údajných hygienických důvodů k zákazu dovážení vína a minerální vody (nejdůležitějších gruzínských exportních

artiklů) do Ruska (Cornell, 2008, str. 6). Z ruské strany přišlo po další diplomatické přestřelce celoplošné ekonomické embargo, které mj. zahrnovalo omezení dopravy (všemi způsoby), uzavření komunikačních toků, poštovních a bankovních spojení (2008, str. 6). Na začátku března 2008 Rusko oznámilo, že odstupuje od dohody z roku 1996, která zakazovala obchodní, ekonomickou a finanční spolupráci s Abcházií (Cornell, 2008, str. 8).

4.5 Informační a psychologické operace

Ruské informační a psychologické operace stály na třech pilířích:

- a) Gruzie je agresorem
- b) Rusko musí bránit své občany
- c) Západ nemá právo kritizovat Rusko vzhledem k událostem v Kosovu a jinde

(Cohen, 2011, str. 46)

Ještě před samotným vypuknutím konfliktu přinášela ruská média informace o počtech mrtvých během ozbrojených střetů v létě 2008. Jednalo se o 1500 až 2000 lidí. Tyto údaje byly poté užívány k hájení vojenské intervence (Fawn, 2012, str. 59).

Co se týče hodnocení Saakašviliho vlády, ruská média jí považovala za hrozbu celému regionu. Ruský poslanec Andrej Kokošin ale naopak v rozhovoru pro RIA Novosti řekl, že Rusko nemá zájem na konfliktu v regionu a chce, aby Gruzie byla jeho strategickým partnerem. Dodal také, že Gruzie musí vzít v potaz ruské zájmy v regionu (2012, str. 63-64). Státní rada pro informace a tisk Jižní Osetie se ve světovém společenství dovolávala ochrany před vyhlazením osetinského národa gruzínským fašistickým režimem. Gruzínský národ byl výše zmíněnou radou dále označován jako „nemocný národ“. Abcházijští představitelé poté rovněž užívali termín genocida (2012, str. 74).

4.6 Politické a právní prostředky

Již roky před začátkem konfliktu se Rusko pomocí prohlášení svých politických představitelů snažilo politicky tlačit na Gruzii a také na západní představitele. Již v roce 2004 ruská strana tlačila na vítěze abchazských voleb Bagapše, který byl poté nucen do svého kabinetu nominovat Ruskem podporovaného politika Chadžimbu. Poté byly v republikách Abcházie a Jižní Osetie do bezpečnostního aparátu dosazeni ruští vojenští a političtí představitelé (Cornell, 2008, str. 5).

17.února 2008 prohlásil Vladimir Putin, že vyhlášení kosovské nezávislosti bude

precedentem, který bude mít vliv na Abcházii a Gruzii. O dva měsíce později podepsal Putin dekret, který nařizoval ruské vládě a všem regionům, aby navázaly politické, sociální a ekonomické vztahy s Abchází a Jižní Osetií (2008, str. 7-8).

Rusko se od začátku konfliktu odvolávalo na porušování mezinárodního práva ze strany Gruzie. Používalo při tom argumenty podobné těm, které užívaly západní státy pro intervence na Balkáně. Ruské hlavní argumenty, týkající se práva byly čtyři:

- a) Vojenská intervence byla nutná na základě ochrany a sebeobrany ruského mírového kontingentu
- b) Vojenská intervence byla nutná kvůli hrubému porušení mandátu, který Rusku byl poskytnut mezinárodním společenstvím v rámci mírového procesu. Velké soustředění ruských vojsk bylo poté vysvětlováno jako posilování mírového kontingentu.
- c) Vojenská intervence byla nutná k zastavení agrese ze strany Gruzie v oblasti Jižní Osetie. Intervence byla podle tohoto argumentu provedená také na ochranu ruských občanů žijících v Jižní Osetii.
- d) Vojenská intervence byla nutná, aby bylo zabráněno genocidě a humanitární katastrofě

(Allison, 2008, str. 1151-1152).

Dalším právně-politickým prostředkem užitým v průběhu roztržek mezi Ruskem a Gruzii bylo vydávání ruských cestovních pasů občanům autonomních republik Abcházie a Jižní Osetie, které začalo již v roce 2000. Tento krok je vnímán jako začátek znovuzískání vlivu v této postsovětské republice. V době vzrůstajícího napětí (okolo roku 2004) poskytly ruské cestovní pasy občanům Abcházie a Jižní Osetie určitý pocit bezpečí, jelikož část ruských politiků argumentovala výše zmíněnou ochranou ruských občanů (Mühlfried, 2010, str. 9-10).

4.7 Působení v kybernetickém prostoru

Cílem kybernetických útoků proti Gruzii bylo zesměšnění gruzínských představitelů, odhalení nedostatečné úrovně kybernetické bezpečnosti, znemožnění komunikace s vnějším světem a ochromení bankovního sektoru a tím pádem i celé ekonomiky. Tyto útoky byly velmi efektivně koordinovány a kopírovaly (když nepočítáme ojedinělé útoky z července 2008) vypuknutí konfliktu 8. srpna a vyhlášení příměří 12. srpna (Asmus, 2010, str. 166-167).

Kybernetické útoky proti Gruzii lze rozdělit do dvou fází:

- 1) V první fázi proběhly primitivní DDoS na weby gruzínské vlády a médií.
- 2) Ve druhé fázi probíhaly jak DDoS útoky, tak hackerské útoky, jejichž cílem bylo narušení a změna náhledu webových stránek (nejen) finančních, vzdělávacích a obchodních institucí. Na vládních webových stránkách se objevila fotografie gruzínskému prezidentu Saakašviliho, který byl vyobrazen jako Adolf Hitler. Několika ruským hackerům se též povedlo zveřejnit emailové adresy gruzínských politiků a spustit tak spamovou kampaň. Ruským hackerům se také v této fázi povedlo blokovat IP adresy z USA, které měly za úkol skenovat ruské porty (pomocí těch lze vzdáleně zjistit, co je na počítači spuštěno). Dalším úspěchem bylo rychlé přepsání ruských IP adres na neruské IP adresy.
(Shakarian, 2011, str. 64)

Jak již bylo zmíněno výše, ruským hackerům se povedlo pomocí podvodných transakcí narušit gruzínský bankovní systém, jež byl poté odstaven od mezinárodního bankovního systému. S tím souvisí také odstavení služeb mobilních operátorů. Tyto dva faktory, společně s útoky na webové stránky (nejen) gruzínských médií přispěly k další izolaci Gruzie od okolního světa (2011, str. 66).

Co se týče útoků na kritickou infrastrukturu a její řídicí systémy, nebyly zaznamenány žádné výraznější škody způsobené vlivem kybernetických útoků. To, že hackeři nezaútočili přímo na řídicí systémy, ale neznamená, že se nepodíleli na omezení přístupu k elektřině. Ruští hackeři napadli weby inzerující pronájem diesellových generátorů-to souviselo s konvenčními útoky na gruzínskou přenosovou soustavu. Podle dostupných analýz lze říct, že ruští hackeři nechtěli způsobit vážná poškození gruzínskému internetu, nýbrž cílili na jednotlivé zájmové servery (2011, str. 66).

4.8 Operace speciálních sil a zpravodajských služeb

Jak již bylo řečeno v podkapitole o ekonomických prostředcích, probíhaly v Gruzii ještě dlouho před vypuknutím válečného konfliktu (ale také při něm) operace zpravodajských služeb a speciálních sil.

V září 2006 byli zatčeni čtyři údajní příslušníci ruské vojenské rozvědky, kteří se podle dostupných zpráv podíleli na špionážních aktivitách v Gruzii. V souvislosti se zatčením těchto příslušníků bylo též zatčeno deset jejich spolupracovníků. Tito lidé měli shromažďovat informace o vztahu mezi Gruzii a Severoatlantickou aliancí, o gruzínských

ozbrojených silách, gruzínské infrastruktúre a energetické bezpečnosti (Lefebvre, 2009, str.8). V listopadu 2007 došlo k další roztržce v souvislosti se špionážními aktivitami. Gruzínští opoziční politici se měli podle obžaloby scházet s ruskými diplomaty, toho času příslušníky zpravodajských služeb. Tito diplomaté byli v důsledku této kauzy prohlášeni za nežádoucí osoby a vyhoštěni (2009, str. 9).

V průběhu konfliktu měly být podle dostupných informací nasazeny jednotky, které za gruzínskými liniemi. Co se týče jednotek ruské vojenské rozvědky, existují informace o jejich nasazení na teritoriu Gruzie (Cohen, 2011, str. 42). Do bojů v Jižní Osetii byl nasazen 45. zpravodajský pluk GRU a 22. brigáda speciálních sil GU (2011, str. 26).

4.9 Moderní zbraňové systémy

Mezi moderní zbraňové systémy použité během konfliktu v Gruzii můžeme počítat balistické střely komplexu Iskander M (Asmus, 2010, str. 181). V Gruzii byly také použity moderní prostředky elektronického boje a průzkumu. Jednalo se například o vrtulníky Mi-8PPA, Mi-8PSM-PG anebo ještě sériově nevyráběný stíhací bombardér Su-34 se systémem Chibiny (McDermott, 2017, str. 20-21).

5 Sovětská invaze do Afghánistánu v roce 1979

Druhým případem, který bude v této bakalářské práci analyzován, je sovětská intervence v Afghánistánu, následná instalace režimu a boj proti povstalcům. Tento případ byl zvolen jelikož je použitými metodami a prostředky podobný modelovému případu Krymu a východní Ukrajiny.

5.1 Konvenční metody

Hlavní sovětskou konvenční silou v Afghánistánu byla 40. armáda složená z divizí Středoasijského vojenského okruhu. 40. armáda byla typickou konvenční silou, která byla připravována na konvenční válku proti Severoatlantické alianci (Grau, 2004, str.147).

Na začátku vojenské intervence byly Sovětskou armádou použity klasické konvenční metody užití mechanizovaných a obrněných jednotek v součinnosti s dělostřelectvem a letectvem (Westermann, 1999).

5.2 Nekonvenční metody

V průběhu války se ale ukázalo, že klasické konvenční metody a taktiky nejsou proti

mudžahedínům účinné, a proto bylo nutné vyvinout jiné operační postupy. Těmi byly tzv. „nájezdy“. Jednotky, které měly tyto „nájezdy“ provádět byly zkombinovány z mechanizovaných praporů, speciálních a průzkumných jednotek a podpůrných jednotek (Grau, 2002, str. 93).

Jednotky KASKAD se nepodílely pouze na rozvracení mudžahedínských skupin, ale prováděly přímé teroristické akce a sabotáže (Mitrochin, 2009, str. 143). Výsadkové a speciální průzkumné jednotky prováděly přepady v hloubce nepřátelského teritoria. Ty měly za úkol narušit trasy, kudy byly do Afghánistánu přepravovány zbraně a munice. Tyto jednotky (většinou o síle roty) byly posíleny o granátometry, kulometry a jednotku ženistů (Grau, 2002, str. 204-205).

Další nekonvenční metodou je bezpochyby nasazení chemických zbraní. Nizozemský novinář de Bruin například natočil vrtulníky Mi-24, jak shazují kanystry, které po dopadu vytvořily žluté mraky. Stejně tak byly stopy chemických látek (stejných, jako byly užity v Laosu a Kambodži) nalezeny na sovětských plynových maskách (Schwartzstein, 1983, str. 269-270).

5.3 Nestátní aktéři

KGB později nasazovala proti mudžahedínským skupinám zvláštní jednotky KASKAD s úkolem vypátrat, infiltrovat a následně rozvrátit tyto skupiny. Tyto zvláštní jednotky se také podílely na vytváření falešných mudžahedínských skupin. Těchto uskupení bylo podle KGB na začátku roku 1983 osmdesát šest (Mitrochin, 2008, str.335).

Afghánská vláda také využívala dobrovolnické kmenové jednotky. Ty měly za úkol narušovat pohyb a zásobovací trasy povstaleckých skupin. Podle Afghánského tisku byly nasazeny například v provinciích Nangarhár, Badakšán nebo Paktía. Městkou milici zvanou Obrana Revoluce tvořila zejména mládež (Baumann, 1993, str. 167).

5.4 Ekonomické prostředky

Sovětský svaz již dlouhou dobu před svou intervencí v Afghánistánu soupeřil se Spojenými státy, co se týče ekonomické pomoci. V roce 1962 dosahovala sovětská ekonomická pomoc 550 milionů dolarů. Co se týče sedmdesátých let, bylo mezi Sovětským svazem a Afghánistánem uzavřeno několik dohod o budování dopravní infrastruktury a zároveň o dodávkách zemního plynu do Sovětského svazu (Hilali, 2005, str.694-695). Sověti také zamítli afghánskou žádost o podporu při stavbě plynovodu

v západních a jižních oblastech Afghánistánu. Společně s tím nebyly ceny výše zmíněného zemního plynu vyváženého do Sovětského svazu stejné, jako na mezinárodních trzích (2005, str. 697).

Ekonomická závislost Afghánistánu na Sovětském svazu v sedmdesátých letech vzrostla významným způsobem. Import ropných produktů ze Sovětského svazu vzrostl z deseti na devadesát procent a padesát procent veškerého obchodu tvořil obchod se Sovětským svazem (2005. str. 696).

5.5 Informační a psychologické operace

Sovětské informační operace měly v Afghánistánu tři základní cíle

- Propagandou podporovat komunistický režim v Afghánistánu
- Narušit důvěru Afghánců vůči skupinám mudžahedínů
- Narušit důvěru Pákistánu vůči skupinám mudžahedínů (a zastavit tak dodávky zbraní z Pákistánu)

(Fitzgerald, 2017, str. 219)

Jednou z metod, jak se Sovětský svaz pokusil dosáhnout těchto cílů bylo ovládnout Paštuny a Tádžiky, kteří odmítali sovětskou politiku. Informační operace byly také namířeny na skupiny mudžahedínů různých etnických skupin a jejich vzájemnou rivalitu (2017, str. str. 219).

KGB, co se týče informačních operací, které byly namířeny na civilní obyvatelstvo, používala narativ o sovětizaci země. Z Afghánistánu se podle něj měla stát republika podobná těm sovětským muslimským. Dále se KGB soustředila na afghánskou mládež, které se pomocí informačních operací snažila vštěpit komunistické hodnoty a odstříhnout ji od historických tradic jejich rodné země (2017, str. 221)

K šíření propagandy byl členy komunistické strany využíván tisk Kabul News Times. Dále byly využívány čtyři deníky, které publikovaly v pašťtině a jazyce Dári. Sovětská propaganda ale narážela na nízkou afghánskou gramotnost, a proto bylo primárním propagandistickým prostředkem Rádio Kábul. Sovětský svaz dodal veškerou infrastrukturu, aby vysílání mohlo zasáhnout celý Afghánistán (Fitzgerald, 2017, str. 223). Co se týče dezinformací, která KGB tvořila, aby rozdělila spolupracující mudžahedínské skupiny, lze zdůraznit falešný dopis (jež se poté objevil v médiích) namířený proti Gulbuddinu Hekmatyarovovi – domnělému odesílateli dopisu adresovanému jednomu z vůdců skupinu Hizbi Islami. Tento dopis způsobil prohloubení sporů a nedůvěry mezi

jednotlivými skupinami mudžahedínů, zvláště pak těch, ve kterých byli Paštunové a Tádžikové (Evsikov, 2009, str. 50).

V této podkapitole také nelze nezmínit dezinformace, které sovětsí poradci rozšířili ještě před útokem na prezidentský palác. Bylo třeba znehybnit a vyřadit tankové jednotky soustředěné v Kábulu. Sovětsí poradci nařídili afghánským tankistům vypustit z tanků palivo za účelem přechodu na novější typ tanku. Další tankové jednotky dostaly rozkaz zkontrolovat vadnou munici. Dalších 200 strojů bylo vyřazeno vypojením akumulátorů – to sovětsí poradci zdůvodnili přípravou na zimní provoz (Feifer, 2009, str. 75).

5.6 Právně-politické prostředky

V polovině šedesátých let byla založena Afghánská lidově demokratická strana, jejímiž představiteli byli Tarákí a Karmal. V prvních letech strana vydala svůj manifest, ve kterém tvrdí, že je stranou pracujících a že afghánská společnost musí být přetvořena ve společnost socialistickou. Zároveň byla strana ortodoxní komunistickou stranou, což poskytovalo Sovětskému svazu možnost využívat jí ve svůj prospěch. V roce 1977 se po deseti letech i díky sovětské pomoci podařilo znovusjednotit rozdělenou stranu. (Hilali, 2005, str. 702-703).

Na začátku sedmdesátých let došlo k vojenskému převratu, po kterém obě komunistické frakce dřívější Afghánské lidově demokratické strany podpořily afghánského samozvaného prezidenta a člena královské rodiny Daouda Khana. Ten měl zajištěnou podporu nižších armádních důstojníků (školených v Sovětském svazu) a také obou frakcí rozdělené lidově demokratické strany. Daoud poté zrušil monarchii a s podporou Sovětského svazu vyhlásil republiku. Ten byl připraven ihned nový režim uznat. V roce 1975 byl Daoud pod sovětským tlakem donucen ke změnám ve svém kabinetu (2005, str. 706-707).

V dubnu 1978 došlo ke komunistickému puči poté, co se Daoudův režim vymknul sovětské kontrole. Došlo k provokaci v podobě vraždy zakladatele lidově demokratické strany. Poté mělo dojít k masovým komunistickým demonstracím a svržení režimu. 27. dubna 1978 se z Rádia Kábul ozvalo prohlášení o převzetí moci revoluční radou, v jejímž čele stanul Mohammed Tarákí (2005, str. 709-711). Ve skutečnosti byl ale tento převrat veden příslušníky lidově demokratické strany vycvičenými v Sovětském svazu. Nová vláda byla sestavena 30. dubna a zanedlouho došlo k jejímu uznání Sovětským svazem a k podepsání dohod o vzájemné spolupráci (2005, str. 711-712).

5.7 Působení v kybernetickém prostoru

Co se týče operací v kybernetickém prostoru, není možné ho k ostatním prostředkům zařadit. V době sovětské invaze do Afghánistánu neexistoval internet a pokročilé počítačové technologie, a proto nemohlo logicky dojít k jejich použití.

5.8 Operace zpravodajských služeb a speciálních sil

Zpravodajská služba KGB byla v Afghánistánu zapojena do celé škály operací. V této podkapitole budou rozebrány operace KGB, které probíhaly před vojenskou intervencí a které měly přímý vliv na politický vývoj v Afghánistánu. Ostatní operace KGB v průběhu sovětské intervence budou rozebrány v příslušných kapitolách.

První významnou operací byla tzv. Velká dubnová revoluce v roce 1978, v jejímž čele stály spolupracovníci této zpravodajské služby. Revoluce vynesla k moci Muhammada Tarakího, v té době dlouholetého agenta KGB (Mitrochin, 2008, str. 318). Po nějakém čase, kdy se k moci začal dostávat Hafizulláh Amín a chtěl odstranit Tarakího, bylo jasné, že KGB musí zasáhnout. Byla tedy naplánovaná operace Raduga – přestrojení tří hlavních Tarakího stoupců za příslušníky speciální jednotky Zenit a jejich propašování z Afghánistánu do uzbeckého Taškentu (2008, str. 319).

Do politického boje v Afghánistánu vstoupila ještě třetí osobnost. Babrak Karmal, který měl sjednotit všechny afghánské komunisty. Tajně se proto s vedením SSSR dohodl na svržení Amína. To připravovalo pod krycím názvem AGAT 8. oddělení KGB. Plán spočíval v otrávení Amína pomocí jedu v připravovaných pokrmech. Pro tento účel byl do Amínova paláce dosazen šéfkuchař podléhající KGB (2008, str. 327-328). Po instalaci Karmalova režimu se sovětské poradcí z řad KGB podílely na vybudování nové afghánské bezpečnostní služby (2008, str. 334).

Nejvýznamnější operací KGB v průběhu sovětské intervence v Afghánistánu byl bezesporu útok na palác Tádž Bek v Kábulu, jehož cílem bylo zavraždit Hafizulláha Amína. Na začátku prosince začal v Moskvě převládat názor o možném Amínově „zběhnutí“ na Západ (Feifer, 2005, str. 65). Noc před invazí byl do Afghánistánu vyslán tzv. Muslimský prapor spadající pod speciální jednotky vojenské rozvědky GRU. Tento prapor byl, jak jeho název napovídá, složen ze sovětských občanů asijských sovětských republik – zejména Uzbeků a Tádžiků. Muslimský prapor měly při likvidaci Amína doplnit Zenit a Grom (Evsikov, 2009, str. 48). Celkem se útoku na palác Tádž Bek 27. prosince 1979 účastnilo 700 příslušníků speciálních oddílů KGB, kteří se podle plánu měly

v afghánských uniformách a ve vozidlech s afghánským označením přiblížit k paláci a vyčkat signálu k zahájení útoku (Mitrochin, 2001, str. 394).

5.9 Moderní zbraňové systémy

Sovětský svaz využíval v Afghánistánu celou řadu moderních zbraňových systémů. Jedním z neobávanějších byl již zmiňovaný vrtulník Mi-24 (Aldochin, 2015). Dalším moderním zbraňovým systémem byl bezpochyby letoun blízké letecké podpory Su-25 (Feifer, 2009, str. 205). Po špatných zkušenostech byl do služby nasazován modernizovaný typ vrtulníku Mi-8 ve verzi Mi-8MT, jež byla kromě jiného vybavena raketnicemi shodnými s těmi, které byly užívány na typu Mi-24. Další modernizací bylo přidání rušičů tepelného záření a zařízení, které mělo měnit směr výfukových plynů. To byla reakce na mudžahedíny používané teplem naváděné střely (Feifer, 2009, str. 166). Co se týče pozemních sil, byl poprvé nasazen těžký raketomet TOS-1 Buratino (Feifer, 2009, str. 252).

6 Výsledky

	Krym a východní Ukrajina (modelový případ)	Gruzie	Afghánistán
Konvenční metody	ANO	ANO	ANO
Nekonvenční metody	ANO	ANO	ANO
Nestátní aktéři	ANO	ANO	ANO
Ekonomické prostředky	ANO	ANO	ANO
Informační a psychologické prostředky	ANO	ANO	ANO
Působení v kybernetickém prostoru	ANO	ANO	NE
Operace zpravodajských služeb a speciálních sil	ANO	ANO	ANO
Vyspělé zbraňové systémy	ANO	ANO	ANO

Zdroj: vlastní práce autora bakalářské práce

Co se týče kapitoly výsledků, můžeme vidět, že v operacionalizační kapitole zmíněné atributy byly všechny naplněny v případě Gruzie. V Afghánistánu bylo naplněno sedm z osmi atributů. Atributem, který nebyl naplněn, je působení v kybernetickém prostoru, jež nemohlo být vzhledem k tehdejší technologické vyspělosti použito. Na základě případových studií tedy lze říct, že „hybridní vedení války“ bylo použito ve obou vybraných případech.

7 Závěr

Tato bakalářská práce postupně představila západní a ruský pohled na „hybridní vedení války“. Důraz byl kladen na ruský pohled. Případ Ukrajiny byl použit k výběru definice.

(autor vycházel z hypotézy, že na Ukrajině bylo „hybridní vedení války“ použito).

Na základě ruského pohledu na „hybridní vedení války“ a případu Krymu a východní Ukrajiny byla vybrána definice brigádního generála Řehky, jež byla pro potřeby bakalářské práce upravena (jelikož původní definice brigádního generála Řehky obsahovala nepoužitelné formulace) a operacionalizována. Ty byly operacionalizovány a poté aplikovány na případy sovětské invaze do Afghánistánu v roce 1979 a na válku s Gruzii v roce 2008.

Jak lze vidět v předchozí kapitole, ruské „vedení hybridní války“ není novým fenoménem, jež by byl poprvé použit při anexi Krymského poloostrova a rozpoutání ozbrojeného konfliktu na východní Ukrajině. Sovětský svaz, resp. Rusko tuto formu konfrontace použilo již v Afghánistánu v roce 1979 a v Gruzii v roce 2008. Toto poznání nám umožňuje poučit se ze sovětských, resp. ruských akcí vůči sousedním zemím a přijmout adekvátní protiopatření. Další přidanou hodnotou práce je představení vybraných prací ruských vojenských teoretiků. To nám může pomoci v poznávání ruské vojenské teorie a možné predikce jejího vývoje.

Summary

This bachelor gave an answer to the research question „Is concept of Russian hybrid warfare new or not?“. After the introduction, Western and Russian views on hybrid warfare were presented. The author assumes that hybrid warfare was used by Russia in Crimea and eastern Ukraine and therefore are these cases considered as proven use of hybrid warfare. Western view of hybrid warfare was mentioned as a illustration of the Western debate and simultaneously with Russian view used to create a concept. This concept was operationalized and then applied. Two main cases which were studied – Soviet invasion in Afghanistan in 1979 and Russian war with Georgia in 2008. In the results chapter, table which summed up results of the research was presented. In the conclusion chapter, the is clear answer to the research question. The answer was that concept of Russian hybrid warfare is not newly developed and used concept of operations. Same (or similar) concept was used during Soviet invasion in Afghanistan in 1979 and during Russian war with Georgia in 2008. First, this answer gives us lessons learned from above mentioned cases. We could apply adequate countermeasures to the Russian operations across Europe. Second, Russian military theory was presented. We could learn from this theory and predict its development.

Použitá literatura

ALDOCHIN, Denis, 2015. Pjat' samych effektivnykh obrazcov sovětskoj vojennoj těchniky vremjon vojny v Afganistaně [Five of the most effective models of Soviet military equipment during war in Afghanistan]. *Afiša.tut.by* [online]. [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://42.tut.by/435715?crnd=94139>

ALLISON, Roy, 2008. Russia Resurgent? Moscow's Campaign to 'Coerce Georgia to Peace'. *International Affairs* [online]. 2008, **84**(6), 1145-1171 [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25144986>

ASMUS, Ronald D., 2010. *A Little War That Shook the World: Georgia, Russia, and the Future of the West*. New York: St. Martin's Press. ISBN 978-0230617735.

ASYMMETRIC WARFARE GROUP, 2009. Russian-Republic of Georgia Conflict. *Joint Center for Operational Analysis Journal* [online]. **11**(2), 9,13 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a519339.pdf>

ARIS, 2016. "A little Green Men": primer on Modern Russian Unconventional Warfare, Ukraine 2013-14 [online]. Fort Bragg: The United States Army Special Operations Command [cit. 2018-12-11]. Dostupné z: https://www.jhuapl.edu/Content/documents/ARIS_LittleGreenMen.pdf

BAUMANN, Robert F., 1993. *Russian-Soviet Unconventional Wars in the Caucasus, Central Asia, and Afghanistan*. Washington, D.C.: U.S. Army Center of Military History. ISBN 0-16-041953-0.

BARTLES, Charles K. 2016. Getting Gerasimov Right. *Military Review* [online]. 96(1), 30-38 [cit. 2018-08-15]. ISSN 00264148.

BEEHNER, Lionel, Steve FERENZI, Robert PERSON a Aaron BRANTLY, 2018. *Analyzing the Russian Way of War: Evidence from the 2008 Conflict with Georgia* [online]. West Point: Modern War Institute [cit. 2019-03-22]. Dostupné z:

<https://mwi.usma.edu/wp-content/uploads/2018/03/Analyzing-the-Russian-Way-of-War.pdf>

BECHNÁ, Zinadia, Zdeněk KRÍŽ a Peter ŠTEVKOV, 2016. *Hybridní válka jako nový fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy* [online]. 2. vydání. Praha-Ostrava: Jagello 2000 [cit. 2019-05-03]. ISBN 978-80-904850-4-4. Dostupné z: http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A161212_M02_021_HH16_PP-V1.PDF

BIDDLE, Stephen a Jeffrey A. FRIEDMAN, 2008. *The 2006 Lebanon Campaign and the Future of Warfare: Implications for Army and Defense Policy* [online]. Carlisle: Strategic Studies Institute [cit. 2019-04-26]. ISBN 1-58487-362-0. Dostupné z: <https://ssi.armywarcollege.edu/pubs/display.cfm?pubID=882>

BOGDANOV, S.A. a V.N. GORBUNOV, 2009. O charakterě vooružennoj bor'by v XXI.veke [On the nature of warfare in the 21.century]. *Voyennaya mysl'*. **2009**(3), 2-14.

BOGDANOV, S.A. a S.G. ČEKINOV, 2012. Načal'nye periody vojn i ich vlijanije na podgotovku strany k vojně budoušcego [The initial periods of wars and their influence on preparing the country for a future war]. *Voyennaya mysl'*. **2012**(11), 14-27.

BUKKVOLL, Tor, 2016. Russian Special Operations Forces in Crimea and Donbas. *The US Army War College Quarterly Parameters* [online]. **42**(2), 13-21 [cit. 2018-12-11]. Dostupné z: http://ssi.armywarcollege.edu/pubs/parameters/issues/summer_2016/5_bukkvoll.pdf

CHARAP, Samuel, 2016. Ghost of Hybrid War. *Survival*. **57**(6), 51-58. DOI: 10.1080/00396338.2015.1116147.

CEDERBERG, Aaron a Pasi ERONEN, 2015. *How can Societies be Defended against Hybrid Threats?*[online]. Geneva Centre for Security Policy Strategic Security Analysis [cit.2018-09-30].Dostupné z: http://www.defenddemocracy.org/content/uploads/documents/GCSP_Strategic_Security_Analysis_-_How_can_Societies_be_Defended_against_Hybrid_Threats.pdf

COHEN, Ariel a Robert E. HAMILTON, 2011. *The Russian military and the Georgia war: Lessons and implications* [online]. West Point: Strategic Studies Institute [cit. 2019-03-22]. ISBN 1-58487-491-0. Dostupné z: <https://ssi.armywarcollege.edu/pdffiles/PUB1069.pdf>

CORNELL, Svente, Johanna POPJANEVSKI a Niklass NILSON, 2008. *Russia's War in Georgia: Causes and Implications for Georgia and the World* [online]. Washington, D.C.: Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program Joint Center [cit. 2019-03-22]. ISBN 978-91-85937-35-6. Dostupné z: https://silkroadstudies.org/resources/pdf/SilkRoadPapers/2008_08_PP_CornellPopjanevskiNillson_Russia-Georgia.pdf

CULLEN, Patrick J. a Erik REICHBORN-KJENNERUD, January 2017. *MCDC Countering Hybrid Warfare Project: Understanding Hybrid Warfare* [online]. [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/647776/dar_mcdc_hybrid_warfare.pdf

EISLER, David F., 2015. Blitzkrieg reconsidered? Assessing the importance of morale and unit cohesion in the 2008 Russia–Georgia war. *Defence Studies* [online]. 2015, **15**(3), 254-272 [cit. 2019-03-22]. DOI: 10.1080/14702436.2015.1102482. ISSN 1743-9698. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14702436.2015.1102482>

ESCR, 2015. Non-state actors. *ESCR-net* [online]. New York [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.escr-net.org/resources/non-state-actors>

EVROPSKÁ KOMISE, 2016. *Joint Framework on countering hybrid threats: A European Union response* [online]. [cit. 2018-09-30]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016JC0018&from=EN>

EVSIKOV, Egor, 2009. Soviet Intelligence in Afghanistan: The Only Efficient Tool of the Politburo. *Baltic Security & Defence Review* [online]. **2009**(11), 41-57 [cit. 2019-04-06].

Dostupné z:

https://www.bdcol.ee/files/files/documents/Research/BSDR2009/2_%20Evsikov%20-%20Soviet%20Intelligence%20in%20Afghanistan.pdf

FAWN, Rick a Robert NALBANDOV, 2012. The difficulties of knowing the start of war in the information age: Russia, Georgia and the War over South Ossetia, August 2008. *European Security* [online]. **21**(1), 57-89 [cit. 2019-03-22]. DOI: 10.1080/09662839.2012.656601. ISSN 1746-1545. Dostupné z <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09662839.2012.656601>

FEIFER, Georgy, 2009. *Velký hazard: Sovětská válka v Afghánistánu*. Praha: Slovart. ISBN 978-80-7391-255-0.

FITZGERALD, Chad W. a Aaron F. BRANTLY, 2017. Subverting Reality: The Role of Propaganda in 21st Century Intelligence. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*[online]. **30**(2), 215-240 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08850607.2017.1263528?journalCode=ujic20>

GALEOTTI, Mark, 2015. ‘Hybrid War’ and ‘Little Green Men’: How It Works, and How It Doesn’t. *E-International Relations* [online]. Bristol [cit. 2018-08-30]. Dostupné z: <https://www.e-ir.info/2015/04/16/hybrid-war-and-little-green-men-how-it-works-and-how-it-doesnt/>

GALEOTTI, Mark, 2016. Hybrid, ambiguous, and non-linear? How new is Russia’s ‘new way of war’? *Small Wars and Insurgencies* [online]. **27**(2), 282-301 [cit. 2018-04-28]. DOI:10.1080/09592318.2015.1129170. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09592318.2015.1129170>

GRAU, Lester W. a Michael A. CRESS, ed., 2002. *The Soviet-Afghan War: How a Superpower Fought and Lost*. Kansas: University Press of Kansas. ISBN 0-7006-1185-1.

GRAU, Lester W., 2004. The Soviet–Afghan War: A Superpower Mired in the Mountains. *Journal of Slavic Military Studies* [online]. **17**(1), 129-151 [cit. 2019-04-06].

Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13518040490440692>
GERASIMOV, V.V., 2013. Cennost' nauki v predvidenij [The value of science in foresight]. *Voyenno-promyshlennyi kur'yer* [online]. **10**(476), 2-3 [cit. 2018-04-28].
Dostupné z: https://vpk-news.ru/sites/default/files/pdf/VPK_08_476.pdf

GERASIMOV, V.V., 2016. Po opytu Sirii [According to the experience of Syria]. *Voyenno-promyshlennyi kur'yer* [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://vpk-news.ru/articles/29579>

HILALI, A.Z., 2005. The Soviet penetration into Afghanistan and the Marxist Coup. *Journal of Slavic Military Studies* [online]. **18**(4), 673-713 [cit. 2019-04-06].
Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13518040500354984>

HOFFMAN, Frank G., 2007. *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*. Arlington: Potomac Institute for Policy Studies.

KOFMAN, Michael, Russian hybrid warfare and other dark arts. War on the rocks [online]. 11 March 2016 [cit. 2018-08-15]. Dostupné z: <https://warontherocks.com/2016/03/russian-hybrid-warfare-and-other-dark-arts/>

KOFMAN, Michael, Katya MIGACHEVA, Brian NICHIPORUK, Andrew RADIN, Olesya TKACHEVA a Jenny OBERHOLTZER, 2017. *Lessons from Russia's operations in Crimea and Eastern Ukraine* [online]. Santa Monica: RAND [cit. 2018-12-11]. ISBN 978-0-8330-9606-7. Dostupné z: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR1498.html

LEFEBVRE, Stéphane a Roger N. MCDERMOTT, 2009. Intelligence Aspects of the 2008 Conflict between Russia and Georgia. *Journal of Slavic Military Studies* [online]. 2009, **22**(1), 4-19 [cit. 2019-03-22]. DOI: 10.1080/13518040802695225. ISSN 1556-3006.
Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13518040802695225?needAccess=true>

MCDERMOTT, Roger N., 2016. Does Russia Have a Gerasimov Doctrine? The US Army

College Quarterly Parameters [online]. 46(1), 97-106 [cit. 2018-08-15]. Dostupné z: https://ssi.armywarcollege.edu/pubs/parameters/issues/Spring_2016/12_McDermott.pdf

MCDERMOTT, Roger, 2017. Russia's electronic warfare capabilities to 2025: Challenging NATO in the electromagnetic spectrum. *International Centre for Defence and Security*[online]. [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: https://icds.ee/wp-content/uploads/2018/ICDS_Report_Russias_Electronic_Warfare_to_2025.pdf

MITROCHIN, Vasilij a Christopher ANDREW, 2001. *Neznámé špionážní operace KGB: - Mitrochinův archiv*. Praha: Leda. ISBN 978-80-7335-141-0.

MITROCHIN, Vasilij a Christopher ANDREW, 2008. *Operace KBG a studená válka*. Praha: Leda. ISBN 978-80-7335-140-3.

MITROCHIN, Vasilij, 2009. The KGB in Afghanistan. *Cold War International History Project*[online]. 2009(40), 2-171 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://www.wilsoncenter.org/publication/the-kgb-afghanistan>

MÜHLFRIED, Florian, 2010. Citizenship at war: Passports and nationality in the 2008 Russian-Georgian conflict. *Anthropology Today* [online]. 2010, 26(2), 8-13 [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1467-8322.2010.00721.x>

NATO, 2010. *Bi-SC Input to a New NATO Capstone Concept for The Military Contribution to Counterin g Hybrid Threats*. [online]. [cit. 2018-09-30]. Dostupné z: http://www.act.nato.int/images/stories/events/2010/20100826_bi-sc_cht.pdf
NATO, Wales Summit Declaration. *North Atlantic Treaty Organization* [online]. 2014 [cit. 2018-09-30]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm

NEMETH, Wiliam J., 2002. *Future war and Chechnya: a case for hybrid warfare* [online]. Monterey, Kalifornie [cit. 2018-08-30]. Dostupné z: https://calhoun.nps.edu/bitstream/handle/10945/5865/02Jun_Nemeth.pdf. Disertace. Naval postgraduate school.

OUVAROF, Nathalie, 2008. The Role of Chechens in the Georgian-South Ossetian Conflict. *ETHZürich*[online]. Zürich: Center for Security Studies, 2008 [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <http://www.css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/RAD-45-27-29.pdf>

PIDDOCK, Robert C., 2009. *The need for conventional warfare as the US military addresses the environment & threats of the 21st century*. Quantico, Virginia. Diplomová práce. Marine Corps University.

RENZ, Bettina, 2016. Russia and 'hybrid warfare'. *Contemporary Politics* [online]. 22(3), 283-300 [cit. 2018-08-15]. DOI: 10.1080/13569775.2016.1201316. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13569775.2016.1201316?journalCode=ccpo>
20

RÁCZ, András, 2015. *Russia's hybrid war in Ukraine: breaking the enemy's ability to resist* [online]. The Finnish Institute of International Affairs [cit. 2018-09-30]. ISBN 978-951-769-453-7. Dostupné z: <https://www.fii.fi/en/publication/russias-hybrid-war-in-ukraine>

RUSNÁKOVÁ, Soňa, 2017. Russian New Art of Hybrid Warfare in Ukraine. *Slovak Journal of Political Sciences, Vol 17, Iss 3-4, Pp 343-380 (2017)* [online]. 17(3-4), 343-380 [cit. 2018-08-30]. DOI: 10.1515/sjps-2017-0014. ISSN 13359096. Dostupné z: <https://content.sciendo.com/view/journals/sjps/17/3-4/article-p343.xml>

ŘEHKA, Karel, 2017. *Informační válka*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2770-2.

SCHWARZSTEIN, Stuart J.D., 1983. Chemical Warfare in Afghanistan: An Independent Assessment. *World Affairs* [online]. 145(3), 267-272 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/20671950?seq=1#page_scan_tab_contents

SNEGOVAYA, Maria, 2015. *Putin's Information Warfare in Ukraine: Soviet Origins of Russia's Hybrid Warfare* [online]. Institute for the Study of War [cit. 2018-09-30].

Dostupné z:

[http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Russian%20Report%201%20Putin's%](http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Russian%20Report%201%20Putin's%20)

20Information%20Warfare%20in%20Ukraine-
%20Soviet%20Origins%20of%20Russias%20Hybrid%20Warfare.pdf

SHAKARIAN, Paulo, 2011. He 2008 Russian Cyber-Campaign Against Georgia. *Military review* [online]. 2011, **2011**(12), 63-68 [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/230898147_The_2008_Russian_Cyber-Campaign_Against_Georgia

SOCOM, 2016. *Unconventional Warfare: Pocket Guide* [online]. Fort Bragg: SOCOM [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <http://www.securityinfonet.com/docs/USASOC-UW-PocketGuide-Apr2016.pdf>

VEN BRUUSGAARD, Kristin, 2014. Crimea and Russia's Strategic Overhaul. *Parameters*[online]. **44**(3), 82-90 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: https://www.indexinvestor.com/resources/Research-Materials/Russia/Russia_Strategic_Overhaul.pdf

VOROBJOV, I.N. a V.A. KYSELJOV, 2015. Gibridnyje operacii kak novyj vid vojenogo protivoborstva [Hybrid operations as a new kind of military confrontation] *Voyennaya mysl'*. **2015**(3), 41-48.

WESTERMANN, Edward B., 1999. The Limits of Soviet Airpower: The Failure of Military Coercion in Afghanistan, 1979-89. *The Journal of Conflict Studies* [online]. **19**(2) [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://journals.lib.unb.ca/index.php/jcs/article/view/4356/5011>

WHITE, Sarah P., 2018. *Understanding Cyberwarfare: Lessons from the Russia-Georgia War*[online]. Modern War Institute, 1-22 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://mwi.usma.edu/wp-content/uploads/2018/03/Understanding-Cyberwarfare.pdf>